The First Telugu Bi-weekly in Andhra Desa. The only Telugu Newspaper for H. E. H The Nizam's Dominions.

గోలకొండపత్రిక

తూర్పుబజారు, హైద్రాబాదు, (దక్కన్.)

ప్రతి సోమ, గురువారములు ప్రకటింపబడును

సం॥చందారూ ౬-౦-౦ అర్థ ,, ,, ౩-౦-౦ విడి ప్రతిక ౦-౧-౦	**GOLKONDA PATRIKA** HYDERABAD, Dn.) THURSDAY 31-1-1935	ప్రాతపత్రికకు వెల ప్రత్యేకము

సంపుటము ౯ } శా.శ. ౧౮౫౬ శ్రీభావనామసం॥ పుష్య బ॥ ౧౨ గురువారము ౩౧-౧-౧౯౩౫ { సంచిక ౭౨

లక్ష్మి

చిన్న కథ

వేగుంట వెంకట నారాయణ రావు గారు

౧

రాత్రి ఎనిమిదిగంటలైనది. చాలా ఆయాసముతో ఎవరో వీధిగుమ్మము దగ్గర పిలవడంతోనే లక్ష్మి వంటచేసేచి వెళ్లి తలుపుతీసింది. వచ్చినమేనుతో శ్రాల్పుర్సు లేమకొని నానానా విధాలుగ ఆవ్యక్తి లోపల ప్రవేశించాడు. లక్ష్మి ఆవ్యక్తిని చూచి సంతోషించి పరుగునవచ్చి వంటయింట్లో తయారైనది. ఆవచ్చినవ్యక్తి లోపలిగదిలో ప్రవేశించి కుర్చీలో కూర్చుని కండ్లు మూసికొనెను. కుర్చీముందు ఒక మేజాబల్ల గడియారమున్నది. గదినిశ్శబ్దముగానున్నది. టంగుటంగుమని గడియారము తొమ్మిదిమ్మర కొట్టింది. పాపము లక్ష్మి వంటయింట్లో ఎదురుచూచుచున్నది. ఇంకనురాలేదు. కారణమేమాయని గదిదగ్గరకు వచ్చితొంగిచూచింది. వచ్చినవ్యక్తి లేడు. విభ్రాంతపడిపోయింది. నిలుచబడినది నిలవబడినట్టులనే కొంచెము సేపటికి నేలబడినది.

౨

తెల్లవారుఝామున నాలుగున్నర ఘంటలకు పూర్వవ్యక్తియొక్క శవము వంటయింటిలో పడియుండెను. లక్ష్మి అప్పటికి తెలివి తెచ్చుకొని వంటయింటిలోనికి వెళ్లెను. ఆవ్యక్తిమరల ప్రత్యక్షము గావడంచేత సంతోషించెను. కాని కొలదిసేపునిదానించిచూచి మరల విభ్రాంతిపడి వెక్కిచూచుచూడ నారంభించెను. తెల్లవారెను. చుట్టుపట్లజనులు మేల్కొంచి ఇంటివారిపనులకువారుపోసాగిరి. ఎనిమిదిఘంటలు కావచ్చెను. అయామహాల్ యందునిశ్శబ్దము. బజారునపోవువారునానావిధములసంభాషించెదొడంగిరి. అందుకొందరుపోలీసువారికి తెలియజేసిరి. పోలీసుఉద్యోగులువచ్చి పిలచినను లోపలధ్వని వినరాలేదు ద్వారము, తలుపులుపగులగొట్టించి లోపల ప్రవేశించిచూచుచుండిరి. బూట్లు, చిన్నదస్తీ, వానివెంటకొన్నికాగితములుకారకను. అవితీసుకొని వంటయింటప్రవేశించి యిద్దరువ్యక్తులనుచూచిరి. అందుఒకవ్యక్తి మోహనరావు రెండవవ్యక్తి మనలక్ష్మియే. ఆమెను ఆస్పత్రికి పంపించి మోహనుని శవమును పరీక్షించి వెడలిపోయిరి.

3

రాత్రితొమ్మిదిఘంటలైనను మించుచున్నది. అంపడముచెన్నఅలోత్పలచెట్లవద్దను చల్లనిగాలివీచుచుండగా కోమలమైనశరీరముతో ఒకవ్యక్తి చింతాక్రాంతవదనారవిందుడై కూర్చుండియుండెను. నిశ్శబ్దము గ్రామమంతయుశ్మశానమువలెనుండెను. కానియీమహాల్ను భరించలేదు, లైట్ వెలుగుచుండెను. రాత్రిపండ్రెండుకొట్టింది. ఆవ్యక్తి లేచి రాత్రిఇటునటుచూచెను ఏకదీక్షతో పోదొడంగెను. పోయిపోయి మేడమెట్లెక్కుటవారంభించెను. తటాలునవిలుచబడి వినుచుండెను. వెనుకకుతిరిగివచ్చి తలుపు తెరచి చూచునప్పటికి ఒకవ్యక్తి ప్రత్యక్షమాయెను. యిద్దరుకలసిలోపలికిపోదొడంగిరి, వచ్చినవ్యక్తితో కొన్నిమాటలు మాట్లాడి తానువెళ్లిపోయెనుమరలరాలేదు. ఒక దాసివచ్చిఆతనికి ఒకయుత్తరమందించెను. ఆయుత్తరమును చూచి యెక్కడ వుండిరిఅని ప్రశ్నించెను, వెనుకతోటయందుండిరనిచెప్పి ఆవ్యక్తివెడలిపోయెను. దాసి వెనుకకుతిరిగివెళ్లెను మరలనిశ్శబ్దము.

౪

రాత్రి పండ్రెండుఘంటలు కావచ్చెను. గ్రామజనుల నందరినినిద్రాదేవతవరించింది, కానిముగ్గురుయువకులు మాత్రము పోదొడంగిరి. అందుఒకయువకుడు ముందునడువ యిద్దరు వెంబడించుచుండిరి. గప్పుగనువారు తిరుగుచుండిరి. కాని ఆయువకులు నిర్భయముగా పోదొడంగిరి. ఆయువకులుపోయిపోయి ఒకమహాల్ ముందు నిలవబడిరి. అందుఒకయువకుడు లోపలప్రవేశించెను, ఆయువకుడు లోపలప్రవేశించి కుర్చీలో కూర్చుండి లైట్ ఆర్పివేసెను, ఆచీకటిలో నొకవ్యక్తి ఆతనిని వెంబడించెను. మహాల్ వెలుపలకువచ్చి ఆయిద్దరు యువకులను తీసుకొని వెలుగులోనుపోదొడంగిరి. వారివెంటయిద్దరువ్యక్తులు వెంబడించిరి.

౫.

చల్లనిపిల్లగాలులు మందగమనంబున వీచదొడంగెను. లక్ష్మి తనభర్తయైనమోహనునిగురించి విలపింపసాగెను. ఒకవ్యక్తి వచ్చుట తెలిసికొనదయ్యె యెనుకనేర ఆవ్యక్తిని తోడెచ్చెను. ఆవ్యక్తులుయిద్దరు చేరియొకకుర్చీలో కూర్చుండియిట్లు సంభాషింపదొడంగిరి.

లక్ష్మి — మీ వెంట నంటినవ్యక్తులు మిమ్ముల గలశకొనిరా?

వ్యక్తి — లేదు మేము వారిని తప్పించుకొని నిన్నురక్షింపుము వచ్చియుంటిమి

లక్ష్మి — అటులయినచో మనకిక ముప్పుగాదేలదా!

వ్యక్తి — నాటినుండి కొనిప్పుడు భయపడినారు. మేము పిల్లప్పుడు మా నిన్నురక్షించుచుండెగలము ఇంతలోపల కొలకొలము కొనిచీరు ముప్పుకాటిల్లకుండ తప్పించుకొనిరి

౬.

ఉదయము ఐదుఘంటలకే అపూరంతయు ఏబజారులోనచూచినను ఏయింటచూచినను రహస్యముతో సంభాషించుచుండిరి. ఊరివెలుపలనున్న మహాల్ యందు మహాద్భుతముగా ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. ఎవరువారు? ఆర్యసమాజముయువకులే. అందులోకొందరు యువకులతో, పోలీసు ఉద్యోగులతో, రాజాబజంత్రీలతో, ఒకపల్లకివచ్చుచుండెను. ఆపల్లకీలో వ్యక్తులను చూచి ముక్కుమీద వ్రేలునిడుకొనువారేకాని యాడుకొనని వారులేరు. అంగున్న యువతీయువకులెవరుకాదనుమా! మనలక్ష్మి రామారావులే లక్ష్మి మనపూర్వపుభర్తయే, గ్రామమంతయు పూరేగించితమపరి హరిజనులకు భోజనములుపెట్టించిరి. ఆదంపతులు చాల సంతోషముగా కాలముగడుపుచుండిరి. వారుఅట్లు సంతోషముగా నుండుట మనకును సంతోషమే.

„కోపము„

[వాసిరెడ్డి రంగయ్య ఉపాధ్యాయుడు డోర్నకల్లు]

సీ. అనురాగలతలను ననుమానమునులేక
బిరబిర దరగులన్నిత్తున్ననఁగ
ద్వేషాంకురంబుల వృద్ధిపొరదింపఁగా!
జాలిఁగల్గినతోట మాలియనఁగ
స్నేహవృక్షంబును జెక్కుముక్కలుగాగ,
గొట్టనెంచినవాని గొడ్డలనఁగ
నైకమత్యంబనే యటవినిఁగాల్పంగ
చెలఁగివెలంగుకా ర్చిచ్చుయనఁగఁ

గీ. బొగడుచున్నారు లోకులు జగతియందు
నేదికోపమా! యాతము నీదుశక్తి
శాంతభావంబు గలవారి శమ్పమొకటి
బీకఁగలవేమొ జెప్పుము బీకలేవు.

సీ. ఒకగర్భమునఁబుట్టి యొకతల్లిచనుబాలుఁ
గుడుచుసోదర తతికూర్మిఁజెఱచు
నొకకంచమునదిని యొకమంచమునఁబండి
మెలంగుచుండెడి వారిఁదొలఁగఁజేయు
నొకగ్రామమునఁబుట్టి యొకవీధిలోదిర్గు
స్నేహవితానంబు చీలఁదీయు.
నొకపాఠశాలలో యొకయొజ్జతావునే
జదువుచుండెడివారి మదిని జెఱచు

గీ. నబ్బ! వర్ణింపజాలనే దెబ్బగాల
రాకుకోపమా! జేర పరాకునైన.
హస్తయుగళంబు మోడ్చినీ కనుదినంబు
వందనశతంబు లర్పింతు నందికొనము

గీ: శివముసెత్తినమానవుం డెగురునట్లు
చోరులను గాంచి మొఱఁగెడి శునకమట్లు
తోకఁద్రొక్కిన సర్పంబు దుముకుకరణి
ధరణిఁజరియింత్రు నినుజేరు నరులునిటుల

ఆ-వె. కాలుసేతులొలణకు కనులెఱ్ఱబారుచు
కాయమెల్లచెమట పోయుచుండు
ప్రాణములఁద్యజింపఁ బంతంబుఁబూనును
గోపమా? భవద్దుష్ప్రభావమహిమ.

తే. అగ్ని సాక్షిగఁ బెండిలి యాడినట్టి
దంపతులలోనయుష్మత్ప్ర భావమహిమ
సోకినంతనె వారుచీ కాకుఁజెంది
దుఃఖసంతప్త చిత్తులౌదురు ధరిత్రి

తే. పిన్నపెద్దల భేదంబు లెన్నకుండ
న్యాయమన్యాయ మిదియంచునరయకుండ
కలుషభీతిని లేశంబుఁ దలఁపకుండఁ
బ్రతుకు మన్నావుగాదెనీ ప్రజ్ఞగాల

తే. త్రాగుబోతులు నీయింటి దాసవరులు
గర్వితులునీదు బంధువ ర్గంబువారు
పౌరుషోపేతులేనీదు ప్రాణసఖులు
జ్ఞానహీనలు నీసంఘ సభికులవని.

తే. కోపమా! [illegible]
వారిపైనసె [illegible]
శాంతభావంబుగలవారి చెంతనీవు
దుండుగ బులు సాగిరా కుండు నహహా

—:(సఙ్గీత గిరిజాష్టకమ్.):—

(తెల్కపల్లి-రామచన్ద్రశాస్త్రి)

అభినవ కాళిదాసః

శ్లో. తరుణారుణ కిరణద్యుతి ఖలితే, శశికలే
మణిరాజితఫణిరాడ్ధరదయితే, లసదయితే
శరణంతవచరణం శుభకరణం భవతరణం
రిపుజే, సురవరజే, హృదికలయే గిరినిలయే

శ్లో. కరిణీగతితరుణీ శతినహితే, మునిమహితే
సుకదమ్బకనికురుమ్బకవనసీమనినిరతే
కరుణారసవరుణాలయ హృదయే,మమనసయే
హృదయేకురువద మద్భుతచరితే గుణభరితే.

శ్లో. జననీశ్వరి ఘననీలిమ మృదుకున్తలలసితే
సదనంమమనధనబ్కురు వనితాంయుతకలితాన్
సకలాదిశ సుకలాశ్రిత మలికోజ్జ్వలతిలకే
చరణేభయనరణే స్తవపరిపాలయనతిమాన్

శ్లో. మృగలాంఛనరుచి వణ్బక వదనే శుభరదనే
త్వరయాహవరయా మమకృపయావిపదుదయం
మధురాఙ్గిర మరమాదిశ సరసామి హతనుమాం
సతతంభువి వితతోన్నత యశసంగిరితనుజే.

శ్లో. జయశాలిని భయవారిణ మణిమన్దిరవసతే
విమలస్వరసుమ మాభిదజల మజ్జనముదితే
ధరణీపతివరిణీ పదజల పఙ్కల సురభిం
భవనాజిరమవకాన్ఛవి మమసత్కవినిసదమ్

శ్లో: శివమోహనభువనా వనకుశలే ధృతశకలే
పటభూరుహాతటఖేలిని కుటిలాలకపటలే
క్వణదుజ్వలమణి కఙ్కణకటకైః కరకమలై
స్సనయంతవతన యంస్పృశ నగజే భగవతిమాం

శ్లో. కరిమాచలవర రామినిగిరిజే౽బ్జగశరజే
ఘటికాఙ్జలిపుట కన్నరనట నోత్సవముదితే
చలలమ్బనగల శోభిని కలమంజులవచనే
జయమేరిపు జయదాభవసుమతే నృపపనమితా

శ్లో. అఘవారిణి మఘవత్పురవని తాతతివినుతే
నిరతేమయిచరితే శివవితతే శ్రుతి కథితే
కరుణాదృశమరుణాంబుజ నయనే మృదుశయనే
భవశాఙ్కరి, కవనేమమ సరసే దరహాసితే

ఇష్టసిద్ధి

రామసుబ్బారాయఁడు బి. ఏ. గారు
వెంకటనారాయణ.

[సోదర కవులు.]

గీ. నియతిదప్పక చరితంబు నెట్టుచున్న
దయయు సత్యంబు ధర్మంబుఁ దాల్చియున్న
శ్రితజనంబుల నెప్డు రక్షించుచున్నఁ
సర్వకార్యములు మనకుఁ జిక్కఁబడవె? 1

గీ. ధైర్య సాహసౌదార్య తత్వగుణమున్నఁ
గలిమి లేములపట్ల నిశ్చలతయున్నఁ
బాపకార్యంబులను నేయ నోపకున్న
మానవులకెల్ల సాధింపరానిదెద్ది? 2

గీ. మిత్రధర్మంబు లోలోన మెఱయుచున్న
బరుల కుపకారములనేసి పరగుచున్నఁ
బౌరుషంబెల్ల వేళలఁ బాయకున్నఁ
[illegible]

[illegible]
[illegible]
మతియువ్యర్థసేసెడు నళిమానమున్న
నవని సాధింపరాని కార్యములుగలవె? 4

సీ. హృదయమందున సత్త్వము మొలంగియున్న
జిత్తనైర్మల్యమున్న వాక్శుద్ధియున్న
జ్ఞానసంపాదనమునకై గడగుచున్న
ధీరుడగువాండు నేదిసాధించలేడు! 5

సీ. ద్వేషబుద్ధిని నాత్మలో వీడియున్నఁ
గ్రోధలోభ మోహములఁ జిక్కువడకున్నఁ
గర్మఫలము గాంక్షింపని జ్ఞానమున్న
నిందు స్వారాజ్యమరచేత నుండకున్నె? 6

గోలకొండ గ్రంథాలయము

గ్రంథవిమర్శనము

౧

గండికోట పతనము. గ్రంథకర్త. శ్రీగూడపల్లి, రామబ్రహ్మంగారు.
ప్రజామిత్ర సంపాదకులు. మద్రాసు.

ఇది ఒక చారిత్రక నాటకము. మహమ్మదీయుల కాలమున [illegible] గండికోటయందు [illegible] జరిగినది. [illegible] గండికోటపతనము [illegible] గోలకొండ నవాబు [illegible] తెలిపి [illegible] భాగమును [illegible] గ్రాంథిక భాషలో [illegible] శైలి, అందముగా పద్యములు [illegible].

౨

పురుషోత్తమ మాహాత్మ్యము. కవి, శ్రీ[illegible]కూల వేంకటాచలశాస్త్రిగారు.

దొరకుస్థలము. కవిగారు, [illegible] సంఖ్య [illegible] దొరకును, [illegible].

ఇది పద్యకావ్యము. [illegible] మహాత్మ్యము [illegible] మంచిశైలిలో [illegible] వర్ణింపబడినది. కవిగారు [illegible] గ్రంథకర్తలు [illegible] గ్రంథమంతయు పరిశీలించుచున్నది. [illegible] పురుషోత్తమ [illegible] ఐశ్వర్యప్రాప్తి [illegible] ద్రౌపదీపూర్వజన్మవృత్తాంతము, [illegible] పురుషోత్తమ [illegible] కథలో [illegible] ఉపాఖ్యానములలో [illegible].

శైలిని తెలుపుటకు రెండుపద్యము లుదహరించెదము.

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

పుట. [illegible]

క. [illegible]
[illegible] గంగాజలము [illegible]
[illegible]
[illegible] పుణ్యదముల్.

౩

రఘునాథ్. గ్రంథకర్త. శ్రీ[illegible]కూరు సత్యనారాయణరావుగారు.

ప్రకాశకులు సారస్వతిచంద్రికా గ్రంథమాలవారు. [illegible], గంపలగూడెము పోస్టు, కృష్ణాజిల్లా, వెల [illegible] [illegible].

ఇది శివాజీకాలపు చారిత్రకనాటకము. [illegible]
[illegible]

[illegible] గోపాలకృష్ణపాత్రను [illegible] సందర్భానుసారముగ [illegible] [illegible] తగ్గించి [illegible] పుట్టించుటయు [illegible] మాటలాడుట [illegible] [illegible] పాత్రలు [illegible] భక్తిప్రధానమగు [illegible] కాలములో [illegible] [illegible] మూర్తులను [illegible] [illegible] కథనుగురించి [illegible] [illegible] కథా ప్రారంభము [illegible] [illegible] కొన్ని పద్యములలో నందమును [illegible] [illegible] గాపరిగణింపవలెను. [illegible] [illegible] [illegible].

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౪

శ్రీమదచల హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము

కవి. శ్రీవారణాసి రామయ్య హరిదాసుగారు

దొరకుస్థలము [illegible]
వెల తెలుపలేదు. పుటలు. ౮౦. డెమ్మీసైజు.

కవిగారు సంస్కృతాంధ్రపండితులు, బహుగ్రంథకర్తలు. [illegible] గోలకొండ [illegible] హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము [illegible].

కవిగారు [illegible] వర్ణించిరి [illegible] కృతజ్ఞతతో [illegible] గోలకొండ [illegible] సంగ్రహించితిమి.

ఈ కావ్యమందు కథయొక్క పూర్వభాగము [illegible] హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము [illegible] ప్రధానము. [illegible] కథయందు [illegible] కవిగారు [illegible] [illegible] వేదాంతము [illegible] గ్రంథమునందలి [illegible] శైలి [illegible] భక్తిరసప్రధానము. [illegible] [illegible].

రామనామం

గ్రంథకర్త, శ్రీమతి [illegible] గారు. [illegible], దొరకుచోటు, [illegible] (విశాఖపట్టణము జిల్లా) వెల పుస్తకము పై తెలుపబడలేదు. [illegible] చిన్న కోగితపుముక్కలో [illegible] పుస్తకము [illegible] వ్రాయబడినది.

రామనామమహిమను, సీతారామ [illegible] రామనామము [illegible] భక్తిరసము [illegible] నాటకము [illegible] అత్యుత్సాహించుచున్నది.

భక్తిప్రసూన మంజరి

ఇదియొక పద్యప్రబంధము. గ్రంథకర్త: శ్రీయుత రామచంద్రరావు [illegible] గ్రంథకర్త [illegible] [illegible] వెల [illegible] [illegible].
[illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

గ్రంథమువెల తెలుపబడలేదు.

ముల్కీ ఇండస్ట్రీస్

ఇదియొక ఆంగ్లమాసపత్రిక [illegible] ముల్కీ పత్రికయనియు [illegible] సంపాదకుడు [illegible] దొరకుచోటు: మేనేజరు, ముల్కీ ఇండస్ట్రీస్, [illegible], [illegible] సికింద్రాబాదు, (దక్కను).

ఈ మాసపత్రిక [illegible]. [illegible] మన నిజాంరాష్ట్రములోగాని, [illegible] దేశములలోగాని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మనరాష్ట్ర [illegible] [illegible] ముగా గొప్పదే.

ప్రత్యేకముగ [illegible] మనరాష్ట్రము [illegible] [illegible] మనరాష్ట్రము [illegible] [illegible] మనరాష్ట్రము [illegible] ప్రపంచమంతటను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రోత్సహింపబడవలెను.

కాని [illegible] మనరాష్ట్ర [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మనరాష్ట్ర [illegible].

వనుబట్టి యంత్రములను పరిశీలింపలేమాయె పారితపాటు. భారమున కంతయు ఆధారభూతమగు నంశమిదే. అలాంటి దిక్కు లేని వారు, చిర" మయ్యెను ఇక్కడి ప్రజోపకార్య భాగమును చేయు పరిశ్రమకు రక్షణాంగములయు తగిన పనికల్పించవలెను. అది వ్యాపారాభివృద్ధికి సహాయపడు నివియే ఎక్కువ స్థితిని వృద్ధి చేయుటవారిని కాపాడుటకు అవశ్యమైనది. కొంత పరిశ్రమవలన లాభమును పొందవలసి యున్నది. ప్రభుత్వము చేసినను, అంతములో నేపరిశ్రమగాని అనేకవిధముల రాష్ట్రమునకు నష్టముకంటె లాభమును యెక్కువచేయుచుండునని చెప్పవలెను. దానిని చౌకగాను యెక్కువ ఉత్పత్తి చేయుటకు మార్గములను వెదకవలయును. పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రము, రసాయనశాస్త్రము, ఇంజనీరింగు, వాణిజ్య శాస్త్రము, ఆరోగ్యశాస్త్రము మున్నగు శాస్త్రముల వృద్ధియంతయు యీ యుద్యమము ననుసరించి యీ సంస్థయందు ప్రయోగింపబడవలయును. ఇదెట్టు వివరముగా చూపించుచుండుటకు "ముఖ్య పరిశ్రమలు" అను పత్రిక ప్రయత్నించినచో అది రాష్ట్రమునకు గొప్ప సేవ చేసినదగును.

ఈ పత్రిక మన ప్రభుత్వపారిశ్రామిక శేఖాలేటరీ (పరిశోధనాలయము) లో తయారుచేసిన కాగితముపై ఉపయోగింపబడుట గమనింపదగినది.

ఈ మా పత్రికయొక్క మొదటి సంపుటము. మొదటి సంచికను కృతజ్ఞతతో నందుకొనుచు మేము సూచించిన మార్గమును గూర్చి యధికశ్రద్ధతో ఆలోచించును గాక యని ఆశించు చున్నాము.

జాబులు

చిత్రగుప్తునికి సవాలు

"ఖిలనశా, ధర్మసంస్థాపనా, దర్మదూరీకరణ, కార్య కరణాలు. ఇప్పుడే గుప్త దేమంటాడో చూడండి! చండాలులు యేమన్నారో, బ్రాహ్మణుల యింటిప్రక్క మన్నారట. అంతటితో (గామమంట. వారూర, వారిగూడెములు. గ్రామాద్బహిర్భాగము నందుంటయు, వారలట్లుండి నగురారటయు వారి జలాహరణ మొనరించెడి బావులనితరులు ముట్టుకొనరాదనియు, వసేకులనుచున్నా, యీజనసంఘాచార్యము దుర్బలమట.

తనకు తోలిన యల్పసంఖ్యాకుల వాక్యములు బలవత్తములట! వారలె గ్రామబహిర్భాగమున, పైవారుండవలయునను, వారలవోట్లకు తెట్టిచూచినను. తనవోట్లు దేశమునకు బాధితనెన్నగుటో యగుదురు. ఇట్లంగీకరింపబడిన మన్వాదిస్మృతులగాపెదనన్న, మనువుగారిని పరిహసింపుము మనవుపనికి రాదళీపాడీపాడు. జనాచారము, శాస్త్రము పనికిరాకున్న నేమందము? శ్రుతియుస్మృతీ; యనవలయు ఈతనికిపూర్వాచారము తెలుపువారిద్వేషులు. నేమేల సితనికిమను వేద్వేషకులతు తనందు పెడపిట్టకుద్వేషమైనది సేమైనది. తెలుపుటకు! తనద్వేషముతో మనకేమగును? జ్వరితుడు భోగ్యాన్నములచేదను, వంతట చేదైపోవునా?

వారికన్నము మనచేత పెట్టరాదని నేమధర్మశాస్త్రము మజూపితిని, దానిపూర్వపక్షము వారన్నము పెట్టుమని యడుగుతే బాయంటాడు వారికన్నము మనచేత బెట్టవచ్చునని ధర్మశాస్త్రము జూపడు. ఇట్టిదగుట ప్రశ్నపూర్వపక్ష ప్రక్రియయా? రాదకాదని మీరెరుగుదురు. మరేమందాము? దాము కంటి........అందాము.

వివాహసమయమున వరుండరుంధతిని చూచుచుండుటచే శాస్త్రమందదిని ముట్టుకొమ్మనియుట. ఏంతపిచ్చి? మాచును దాహారణచూపి, అదియేముట్టుకొనుట కగుననియూతని యుద్దేశము మేముచండాలుల తాకవుంటమికొని, చూచెనని కాదు చూడకుండుటలేదు. ఈతని అభిప్రాయము అరుంధతిని చూచుచున్నాముగాన. వివాహసమయమున నట్టిచండాల స్త్రీలనే చూడవలయునని ఈప్రచారము అనుచితచరణలో నికి లేవలయును, వివాహమునసే చండాలినియు, చూడవలయు. నేమరుంధతినే చూతుము.

ఇక రాజశాసనము, వారయూర నుండరాదనిలేదట అంతటితో వారు గ్రామ్యులట. రాజశాసనమున సన్న్యసేయమనియు యుపనయనము జేయుమనియు తండ్రితద్దినము పెట్టమనియు లేకున్న వీనిని విడవవలయును." యేదో బ్రాహ్మణుల యింటిదగ్గర నెక్కడనో చండాలులున్నారని యీప్రమాణముతిపికొనవన్న సంకేమి? గ్రామనగరములందు గుణములులేకున్నవి అవియీతనికి సుచిరపవు. యీకరుసుగంధ లిప్తాంగములతో నేమిపని. చీము నెతురుగల వ్రణమునందు వాసనగాని, మంచికొత్తవ్రణించ్చనిపెట్టి చిత్రగుప్తుడు వ్యర్థముచేయును? ఇక పరస్పర విరోధోపన్యాసములు. తెలుసుకొనకున్న . . కన్న అన్నియశ్లీలసుపంచుము జ్ఞానము లేనప్పుడు హీనతి గా చూపెట్టుకొనుటకు జ్ఞానము కల్గినప్పుడు ధర్మ్యతగా చూడెంచుము.

నేమేల తెలుసుకొనగోరిన తెలిసెడను గాని వ్రాసినది తెలుసుకొనక మళ్ళియడుగుచున్నావు. కంపతోత్తరభాగము నుబాగు గాచదివి చెప్పింపుముకొనుము" నీకేవన్నదుంగ నవసరము లేక తెలియును. లేకున్న పెద్దలు చెప్పుదురు. మనుతేమాన్యుడు గానున్న నీకుచెప్పు పెద్దలింకేవను. సాదగ్గరికేరమ్ము: చెప్పిచెప్పించెద. వ్రాసిన తెన్నుకొనుట నీకుగష్టము:

ఇట్లు
వైవస్వతుడు

(ఇది వ్రాసినవారి సంతకము లేదు. ఆయినను పరాతనుల మనుకొనువారి వాదమునకు ఉదాహరణముగా ప్రకటింపనైనది. గో. ప. సం)

సర్పఫణములపై భగవత్పాద చిహ్నములు

[విద్వాన్ దాశరథి వెంకటాచార్యులు]

వ్రాయబడిన పద్యమునందు కాళీయునకే వరమిచ్చిన ట్లున్నది, భావమ్మిట్లువాదిపాదు. ఇది గాక గరుత్మంతునితో వైరముపెట్టుకొనినది. శ్లో॥ విషవీర్యమదావిష్టః కాద్రవేయస్తు కాళియః కదర్థీకృత్యగరుడం స్వయంతం బుభుజేబలిమ్॥ భాగవతం, స్క- ౧౦-౧ ౧౭-శ్లో॥ కొండసీమవైనది కాళీయ్యుడే: గరుత్మంతునకింకొకడు బలియివ్వకపోనూలేదు. శ్లో॥ స్వంస్వంభాగం ప్రయచ్ఛన్తి నాగాః పర్వణిపర్వణి॥ భా-స్క-౧౦ స ౧౭ శ్లో౯] మిగతవి, పర్వపర్వమునందు తనతమ బలిభాగముల నిచ్చుచుండెను. గరుత్మంతునకింకొకనిపై ద్వేషముండుటకు కారణమేమిగానరాదు. కాళీయునితో పాటాతని భార్యలేవచ్చియుండెను, కాని నింకొకడు దాగరానూలేదు.

ఇట్లుండగా గరుత్మంతుని సంబంధమగుభయము కాపనగత్యమూలేదు. (శ్లో. నాద్యాప్రభృత్యాసవలాఞ్ఛిత) నాపాదలాఞ్ఛనము గలనిన్ను గరుత్మంతుడు చంపకుండుగాక" యనుటచేత. సింకసర్పము పడగపై పాదమేపెట్టలేదనిన్ను టనుగుచున్నది. పాదమే పెట్టకున్న పాదలాఞ్ఛనమెట్లుండును! ఆపాదలాఞ్ఛనమే లేనన్న, నాపాదలాఞ్ఛనముగల నీకుభయములేదని: అపాములడుగని, అభయప్రదానము తాను చేయుని పాదలాఞ్ఛనము; దానెట్లు కృష్ణుడు గరుత్మంతునివలన భయములేదను ఈవిషయమూయొక్క కాళీయునకు సంబంధించినదేకాని సింకొకసర్ప విషయము గాదు. సర్పము అపడగలపైగలవి అజాత్మచిహ్నములగు మచ్చలే, యెన్ని పక్షులకో, సెన్ని పురుషులకో. నెన్ని విధములగు మచ్చలోకలవు. వానికెంతయర్థమో దీనికంతేయర్థము" (శ్లో. యచ్ఛమాత్ప మసర్పస్యాం నాద్యప్రభృత్యాదలాఞ్ఛనమ్ భా.స్క- ౧౦ అ ౧౬- శ్లో ఒక్కొకపాద చిహ్నములుగలనిన్ను గరుత్మంతుడు తినకుండుగాక యనుశ్లోకమున "త్వామ్" పద్యమున, "నీ" నీయని యేకవచనమున్నదేకాని బహువచనములేదు గాన కాళీయుని నెత్తిపై కృష్ణునిఖద్యజాంకుశ సుధాకలశాత ప్రతిపంకేరుహాది రేఖాంకము పాదముగనుపించునన్న గరుత్మంతు డేలగురించును, యెట్లువిడచును? గాననా కాళీయుని తలపై రేఖలతోగూడుకొని, కృష్ణుని పాదము స్ఫుటముగానుండును. రాజముద్రయందే గుర్తులుండవలయునో, అవి అగత్యములేకకాళీయమును మళీనమొనరించిన చాలునా! ఆట్లేయీపాదములు పడగలపై కొంకరగీతలంటూపిన.

గరుత్మంతుడు గౌరవింపడు. అరేఖలుగల పాముల నాతడు తినకుండుటకు చూచుచుండుటచేత, కృష్ణునివరము వ్యర్థమైనదేయగునుగదా!

శ్రాద్ధము పితృవులకు చెందును

మంత్రములకు శక్తిగలదు

(వైద్యభాస్కర. పి. వి. వరదాచార్యులుగారు)

కొంతమంది ఆధునిక ఆర్యసమాజికులు ఈరీతి వ్రాయుచున్నారు. "ఈశ్వరునినియమమేమన యెట్టికర్మ చేసిన నట్టిఫలమే దొరకగలదు. కాని మృతశ్రాద్ధములో ఈనియమము ఖండితమైపోవుచున్నది. కర్మపుత్రుడుచేసిన, ఫలముపితరులకు దొరకును. ఒకవేళ శ్రాద్ధముచేయుటవలన సుగతిమైనట్లయితే దానిలో కృతహాని, అకృతాభ్యాగమదోషము సంప్రాప్తమగును." అని వ్రాయుచున్నారు.

కృతహానియన చేసినకర్మలకు ఫలము లభించకపోవుటయనియును అకృతాభ్యాగమనగా యెట్టికర్మలను చేయనివానికి గొప్పఫలము లభించుటయనియు అర్థము. [illegible] వైనతండ్రమాసము శ్రాద్ధము [illegible] యీరెండుదోషములను మృతశ్రాద్ధములపై కలుగుచున్నవనిరి కనుకనే వారు బ్రతికియున్న తలిదండ్రులకు శ్రాద్ధము పెట్టవలయునని చెప్పుచుందురు ఇదివారి భ్రాంతియనియే నాఅభిప్రాయము. నేను మనకందరికిని అనుభవములోనున్న దృష్టాంతములవల్ల పితృపుత్రులకు కృతహాని. అకృతాభ్యాగమదోషములు, అంటనేరవని నిరూపించుచున్నారు.

ఈ ప్రపంచములోగల సమస్త మానవులకును గలయనుభవమేమనగా, ఒకనితండ్రి మిక్కిలి కష్టపడి అగణ్యమగు ద్రవ్యమును సంపాదించును. అతనికుమారుడు నిరక్షరకుక్షియై ఒకపైసయైనను సంపాదించలేక అనేకములగు వ్యసనములచే పీడితుడైయుండును. అట్టివానితండ్రి గతించువప్పుడు అతనిచే సంపాదింపబడినద్రవ్యములో ఒక గవ్వయైనను వెంబడిపోకమూఢుడగు కుమారునకు చెందుచున్నది. ఈరీతి తండ్రిద్రవ్యము తండ్రివెంటబోక కుమారునకు చెందుట కృతహానిదోషమగునా? అట్లన్నటికిని గానేరదు. తండ్రిద్రవ్యము కుమారునకు చెందుట న్యాయముగాదనియు, ఈరీతియగుటవల్ల ఈశ్వర నియమము ఖండితమగుననియు వ్రాసిన యెంతఅందముగానుండునో, శ్రాద్ధము పెట్టగూడదనిన నంతఅందముగానే ఉండును.

ఒకనితండ్రి ఒకపైసయైనను సంపాదించక అప్పులను చేసి మృతుడగును. తండ్రి మృతిజెందినపిమ్మట అప్పులవారు కుమారునిపై అప్పైన నసూలుచేయుచున్నారు. ఇట్లువసూలుచేయుట అకృతాభ్యాగమదోషమగునా? అట్టిదోషము వచ్చునని కుమారుడు అప్పు యెంగబెట్టకొంచినయెడల కోర్టుద్వారా రాబలసినద్రవ్యము వడ్డీతో వసూలుచేయుదురు: ఇట్టి అనుభవములనుబట్టిచూడగా మృతిజెందిన పితృపుత్రులకుగాని, సజీవులగు పితృపుత్రులకుగాని, కృతహాని. అకృతాభ్యాగమ దోషములు అంటనేరవు. కావచ్చినవారలకే శ్రాద్ధము పెట్టవలెను. బ్రతికియున్న తలిదండ్రులను సేవలచే తృప్తిపొందించవలయును.

"వేదాదిసచ్ఛాస్త్రములలో జీవపితృశ్రాద్ధవిధాన మేమిలేదు" అనికూడా వ్రాయుచున్నారు.

ఆర్యసమాజికులు సమగ్రముగ వేదము పఠించినవారిరీతి వ్రాయుచుందురుగాని, వీరల పక్షపాతబుద్ధివీడినచో వేదమునందు శ్రాద్ధమును గురించి అనేకములగు ప్రమాణములు దొరకియుండును. వారు బోధపడు అవసరము లేకుండగనే కృష్ణవేదమునుండి శ్రాద్ధవిషయికమగు ప్రమాణములను ఉదహరించుచున్నాను. ఈ ప్రమాణములను చూచి ప్రమాణికులగువారు శ్రాద్ధము వేదసమ్మతమనినమ్మి చూ సనాతనధార్మికులే వైదికధర్మప్రవర్తులని ఒప్పుకొనితీరవలయునని వేరుగ వ్రాయనవసరములేదు.

మం॥ ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః అసుం (య) యూయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు॥ ఋగ్వేదం మం. ౧౦. ౧ అ. సూ ౧౫. మం ౧.

తా॥ అధోలోకమునందును, మధ్యలోకమునందును గలపితరులు ఊర్ధ్వలోకమును పొందుదురుగాక. యేపితరులు ఊర్ధ్వలోకమునందుగలరో వారు ప్రచ్యుతిలేక యుందురుగాక. అట్టిమాతాపితరులు యీహోమస్థానమునకు వత్తురుగాక.

మం॥ యేచేహపితరో యేచనేహయాంశ్చ విద్మయాం ఉచనప్రవిద్మత్వం వేత్థయతితే స్వధాభిర్యజ్ఞం సకృతంజుషస్వ॥ యజుర్వేద అ ౧౯. మ. ౬౭.

తా॥ యేపితరులుకర్మబాధమునఁ యీలోకమున గలరో, యేపితరులను మేముగుర్తించుచున్నామో, యెవరినిగుర్తించమో, వారినందరినిఁ గుర్తించెదవుగాన, ఓజాతవేదా! మేముచేయు శ్రాద్ధరూపకమగు యీ యజ్ఞములోని ఆహుతులను వారికిముట్టునట్లుచేసి ఈ యజ్ఞము కృతకృత్యమగునట్లు చేయుము.

మం॥ స్వధాపితృభ్యః పృథివిషద్భ్యః. స్వధాపితృభ్యః అంతరిక్షసద్భ్యః స్వధాపితృభ్యో దివిషద్భ్యః॥ అథర్వవేదం కాం౧౮, సూ౪ మం౭౮.

తా॥ యేపితరులు పృథివియందుకర్మబద్ధులైయున్నారో వారినిమిత్తము, యేపితరులు అంతరిక్షమందుగలరో యేపితరులుద్యులోకమందుగలరో వారినిమిత్తము స్వధారూపకమగుఅన్నమును యిచ్చుచున్నాను.

మం॥ యేనిఖాతా యేపరోప్తా యేదగ్ధా యేచోద్ధితాః। సర్వాంస్తా నగ్న ఆవహ పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ అథర్వవేదం ౧౮-౨-౩౪

తా॥ యెవరుపాతిపెట్టబడిరో, యెవరు వనాదులలో సంస్కారములులేక విడువబడిరో, యెవరు దహింపబడిరో, యెవరుఊర్ధ్వలోకమునుపొందియున్నారో అపితరులనందరిని ఓఅగ్నిదేవుడా (ఆవహ) ఆవాహనచేయుమూ లేకపిలువుమూ.

వేదములనాదివని హిందూమాత్రులందరును ఒప్పుకొనుచున్నారు, అట్టివేదములందు పైననుదహరించిన వేద మంత్రములనుబోలు మంత్రములనేకములుగలవు. శ్రాద్ధవిషయకమగుమంత్రములు వేదములందుండుటవల్ల శ్రాద్ధముకూడ అనాదియనినిశ్చయమగుచున్నది. ఆమంత్రములు చదువువారిని గురించి బోధించుటవల్ల శ్రాద్ధముచదువువారికి చేయవలయునని [illegible] శ్రాద్ధమునకు [illegible]

[illegible] పురాణములందు [illegible] యనుమాన మేర్పడినయెడల [illegible] భారతము అని శ్రాద్ధమునకు శాస్త్రము నిరూపించ గలదు. అర్యసమాజికులకు శేదములో ప్రమాణముదొరకనప్పుడు పురాణగాథలను వాస్తవ కొలతయైన రూపమునకల్పించిట్టి తమ కనుగుణ్యముగు కొన్ని తంత్రములను పన్నుచు తుదకు „స్మృతుల శ్రాద్ధము వేదమతము నవేనట్లు ప్రమాణముదల్ల కేటబడినది” అని వ్రాయుచున్నారు. వేద ప్రమాణము దొరకనప్పుడు వీరు పురాణములనుకూడ వేదములని ఒప్పుకొందురని తోచుచున్నది.

„చిచ్చిన తర్వాత జీవితకర్మానుసారము రెండవ యోని లోనో పుణ్య పాపముల ఫలము పొందును. పిండము యేయోని అను సారమిచ్చబడును? మంత్రప్రభావమా కనుపించును” అనియును వ్రాయుచున్నారు. శరీరమును విడిచిన పిమ్మట జీవులయొక్క గతి మూడువిధములుగనుండును. వేదవిధులయొక్క పుణ్యపాపములు నశించిపోవునో అట్టి జీవి మార్యమండలము ద్వారా మోక్షము పొందును, వేజీవిమోక్షము పొందునో అట్టిజీవికి శ్రాద్ధము పెట్టు నవసరము లేదు, అయినను పీతర్మ మోక్షము పొందినదో, పిండిపోం దలేదో అట్టిజ్ఞానము మానవునకు లేదుగాన శ్రాద్ధము పెట్టవలసి వచ్చుచున్నది.

ఇట్టిసందర్భమున కర్మఫలముకరకు లభించ గలదు: యేజీవులయొక్క పుణ్యాపుణ్యకర్మాధిక్యముగను పాపకర్మ స్వల్పముగను ఉండునో అట్టివారు [illegible] చంద్రమండలమున భోగము [illegible] పోవును, మనము చేయు శ్రాద్ధము యాజీవులకే చేయబడుచున్నది. [illegible] అన్నిశక్తులుగలవు. [illegible] నిరుపయోగించి శ్రాద్ధము చేయబడిన [illegible] పితరుల [illegible] యేరీతి [illegible] ప్రప్యుల [illegible] పాపము [illegible] కడుపులు [illegible] తెలియకుండనట్లు భోజన సారమును భుజించిపోవురు.

పితరులకు పాపమధికముగనుండునో వారలు తమతమ కర్మానుగుణ్యముగ అయా యోనులందుజన్మించుచున్నారు. వీరలకు శ్రాద్ధఫలము ఆయా యోనులందే ముట్టునని దేవస్మృతి యందీరీతి వ్రాయబడినది.

శ్లో. దేవో యది పితా జాతః
శుభకర్మానుయోగతః
తస్యాన్నమమృతం భూత్వా
దేవత్వేప్యనుగచ్ఛతి॥
శ్లో. గంధర్వే భోగరూపేణ
పశుత్వే చ తృణం భవేత్
శ్రాద్ధాన్నం వాయురూపేణ
నాగత్వేప్యనుగచ్ఛతి॥
శ్లో. పానం భవతి యక్షత్వే
రాక్షసత్వే తథామిషం
దనుజత్వే తథా మద్యం
ప్రేతత్వే రుధిరోదకం॥
శ్లో. మనుష్యత్వేన్నపానాది
నానాభోగకరం భవేత్ —

కర్తయొక్క తండ్రి శుభకర్మవిశేషములవల్ల దేవయోని పొందినయెడల యీశ్రాద్ధాన్నము అమృతమై లభించును. గంధర్వ యోనియందు భోగరూపముగాను, పశుయోనియందు తృణరూపకముగను, మనుష్యయోనియందు అన్నాదియాహారము గానున్నూ పరియుజీవాత్మ యేయే యోనియందు జన్మమెత్తునో ఆయా యోనికనుగుణ్యముగు ఆహారరూపముగ పరిణమించి ఆయా యాత్మలకుచెందునని పైశ్లోకములవల్ల తెలియుచున్నది. గాన ప్రమాణములనుబట్టి ప్రమాణమువల్ల [illegible] ఉండును.

పాముకరిచినయెడల సర్పవిషమును మంత్రప్రభావముచేత [illegible] చేయు మహానుభావులిప్పటికిని గలరు. అట్టి [illegible] మంత్రములవలనే [illegible] చేయునట్టివారలు [illegible] మంత్రప్రభావము [illegible] మంత్రశక్తి యనియందురు. [illegible] ప్రస్తుత [illegible] అద్భుతశక్తులను చేయుచున్నారు.

జిల్లాల వార్తలు

కేంద్రసంఘ ప్రచారము

౧౮-౮-౪౪ న డిచ్‌పల్లిలోనికి కారులో వచ్చి [illegible] బగి, మనవారు కారులో అనుమూరు వెళ్లితిని. ఈ గ్రామములో ముఖ్యులలో కొందరు లేనందున, సాయంత్రము కారులో ప్రయాణమై ౭ గంటలరాత్రికి నిర్మలచేరుకున్నాము.

నిర్మల

శ్రీయుత కమాల్ రంగయ్యశెట్టి, సబ్‌జుడిషియల్ తాసీల్దారుగారియింటిలో బసచేయనయినది. శ్రీవారు మాకు సర్వవిధములతోడ్పడి. క్రమముగ అనేక గ్రామములలోపలువురు ప్రముఖులు పరిచయముల గలిగించుటకు ఎంతయు ప్రశంసార్హులైయున్నారు.

౧౯-౮-౪౪, ౨౦-౮-౪౪ లు గ్రామపరిస్థితులను తెలుసుకొనుట, పలువురతో కలసి సభ్యులనుగా చేర్చుటకు ప్రయత్నించుట.

౨౧-౮-౪౪ న శ్రీ: నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర బాలసరస్వతి నిలయముయొక్క అధ్యక్షులవారు తమగ్రంథాలయ సభ్యుల సహాయమున బహిరంగసభ కేర్పాటుచేయుటకు మాయందు కొంతయు శ్రద్ధ వలువురను సమావేశపరచినందున, రాజకీయ, సాంఘిక దుస్థితి, ఆంధ్రోద్యమము, విద్య, యిత్యాదులగురించి ప్రసంగముగా ప్రబోధము చేయనయినది. సుమారు ౨ గంటలు పట్టె.

౨౨-౮-౪౪, ౨౩-౮-౪౪లు వర్తకసంఘస్థాపన ప్రయత్నములు.

౨౪-౮-౪౪న బ్రహ్మశ్రీ ఆంబయ్యసిద్ధాంతిగారి గృహమున పలువురు వర్తకసోదరులు సమావేశమయినందున రాత్రి ౯ గంటలనుండి ౧౧ గంటలవరకు ఆంధ్రోద్యమము గురించియు సంఘములో ఏకవాక్యము లేనందున కలుగునష్టముల గురించియు బోధించనయినది. తదుపరి సంఘ కార్యనిర్వహణము [illegible] పెద్దలను ఎన్నుకొనినారు తదుపరి వారిందరు విచ్చేసిరి.

నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర బాలసరస్వతీనిలయము నిర్మల

ఈగ్రంథాలయము దాదాపు ౧౦ సంవత్సరములక్రితము స్థాపింపబడి, ఆయాసంవత్సరములవరకు ఎంతో అభివృద్ధిగాంచి, ఉచ్చదశనందె అయినను సంక్రమములు గాధనిఘాటనిలో పడిపోయినది. అట్టిదానిలో కష్టకాలము [illegible] దాదాపు సంగమగ్రంథములను కప్పుకొని, భోజనపారిజాతములను ధర్మచింతనా తత్పరులును ఈ గ్రంథప్రముఖులు యెన్నియో అక్రమబాధలను సహించి, ధరత్వము తోడ్పాటు, పరల స్న ౧౩౪౨ ౫ ఫసలి పునరుద్ధరణము చేసి, నాటినుండి నేటివరకు కడుశ్రద్ధతో గ్రంథాలయాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్న వీరి భాషాభిమానము, దేశహితచింతకులుగను ప్రశంసార్హమైయున్నదనిచెప్పుటలో అతిశయోక్తి యింతమాత్రము లేదు.

కార్యనిర్వాహకవర్గము

శ్రీయుత కె. సారంగపాణిగారు	అధ్యక్షుడు
„ ఆర్. రాములుగారు	కార్యదర్శి
„ ఆర్. వి. ప్రకాశరావుగారు,	సహాయ కార్యదర్శి
„ అల్లాడినర్సింలుగారు (జనరల్ మర్చంట్)	కోశాధిపతి
„ కె. వరహరిరావుగారు	గ్రంథ కార్యకుడు

పాలక సభ్యులు

„ డా: సి. రామచంద్రరావుగారు లీడరు
„ యం. వి. నర్సింహయ్యగారు
„ కె. శ్రీనివాసరావుగారు, వకీలు
„ గోవిందరాజులుగారు. హార్మనియం మాస్టరు
„ శ్రీకృష్ణమూర్తి అయ్యంగారు

ఉచితముగా వచ్చు పత్రికలు

ఆంధ్రవార	వెంకటావుగారు పి. డబ్ల్యు. డి.
గోలకొండ	బ్ర. ఆంబయ్యసిద్ధాంతిగారు
ఇలాస్ట్రేటడ్ వీక్లి	మహమ్మదు జకీ సాహెబ వదవునాయబ తాసీల్దారు
రహబరిదక్కన్	„
వర్తకుల వాణి	ఆర్. వి. ప్రకాశరావుగారు

గ్రంథాలయద్రవ్యమునుండి తెప్పించుపత్రికలు

భారతి, శైయ్యదు, కృష్ణా, వినోదిని, గ్రంథాలయ ఆదాయము నెల ౧ కి రు. ౫లు. స్వంతభవనము లేదు.

దేవాలయములు

౨౦ దేవాలయములుగలవు. ౧౦ ఆలయములలో మాత్రమే పూజా పురస్కారములు అరుదుగా జరుగుచుండును.

౨ కళాశాలలు, ౬ విద్యాలయములు గలవు [illegible] కలదని చెప్పవచ్చును [illegible]

౧. [illegible] ౪ ఆ [illegible] భూమియు మరియు సంవత్సరము ౩౬-౦ [illegible] దొరుకును.

పాఠశాలలు

౩-౪ ప్రాథమిక తెలుగు పాఠశాలలు, ౧ ఉర్దూబాలికా పాఠశాల, ౧ తెలుగుబాలికా పాఠశాల, ౧ హైస్కూలు. ౧ [illegible] పాఠశాలలుగలవు.

ఆరోగ్యము

ప్రస్తుతము ఏవిధమయిన వ్యాధులులేవు గృహసంఖ్య ౪౦౦౦ జనసంఖ్య ౩౦౦౦౦ కలదు.

ఆంధ్రనిధి విరాళములు

శ్రీయుత సుదర్శన్ రావుగారు వకీలు	రు. ౧-౦-౦
„ శ్రీనివాసరావుగారు „	౧-౦-౦
„ వెంకటావుగారు „	౧-౦-౦
„ అంబయ్యసిద్ధాంతిగారు	౧-౦-౦
మొత్తము	౪-౦-౦

స్వాగతములు

శ్రీయుత కుప్పుస్వామి మొదలియారు, అకౌంటెంటు డివిజన్ తాసీలారు నిర్మలగారును, శ్రీయుత పి. యన్. లక్ష్మీనారాయణ, మహావీర్ ఆర్ డివిజనల్ తాసీలారుగారు న్ను, „ఆంధ్రనిధి” కి పర్యటనలో తమశక్తి లోపము లేక ద్రవ్యసహాయము చేసి, చేయించెదమని వాగ్దత్తమిచ్చియున్నందులకు మా కృతజ్ఞత తెలుపుచున్నాను:

౨౪—౮—౪౪

బాలకొండ

ఈగ్రామము జే. కే. మురబాయల్‌ముల్కు జాగీరు దారుగారిదైయున్నది. గృహసంఖ్య ౧౨౦౧ జనసంఖ్య ౩౫౦౦ గలదు.

పాఠశాలలు

౧. పాఠశాల [illegible] గారు తీరము యొద్దకు సంతుష్టితో నడుపుచున్నారు.

౧. పాఠశాల అంజుమన్ యిస్లామియా వారియొక్క మాన్యమ్మక్రింద ముస్లిమ ఉపాధ్యాయులచే నడుపబడుచున్నది.

దేవాలయములు

మూర్ఖం దేవాలయములు గలవు. యిందు యాత్రలు లేవు. భక్తుల శ్రద్ధగూడ లేదు. దేవళముచుట్టు గాడిదలు, గ్రామసూకర పశువులు పొరలాడుచుండు నటువంటివి సంతోషము లేదు. యీగ్రామములో చాలామంది మార్కం దేవభక్తులుండుటయే దీనికి కారణమైయున్నది గాబోలు.

గ్రంథాలయము

ఈగ్రంథాలయము „మార్కండేయ నికేతన” నిరుపణమూ సంవత్సరమున శ్రీయుత కే. శే. యర్రలింగప్పగారు శ్రీయుత కరణం బాపురావుగారు కలసి స్థాపించియుండిరి. దాదాపు మూడుసంవత్సరములు దినదినాభివృద్ధిగాంచి. స్థాపకులు చాలా అనుభవంయుండుటచే, శ్రీయుతులు కొన్ని కారణములవలన నిలయమునకు విరుగుబాటు నాటకము కలిగినది. ఇతరులెవరు దీనివిషయమై శ్రద్ధగొనువారు లేరు. గ్రంథాలయముపుస్తకములు [illegible] మున్నది.

ప్రబోధము

శ్రీయుత బాపురావుగారిని ప్రోత్సహించగా ౨౫-౮-౪౪ తేదీన గ్రామములో పలువురసాయంకాలము ౬ గంటలకు గ్రంథాలయ భవనములో విద్యావిషయము, ఉపన్యాసము చేయుటకై „ఆంధ్రజనకేంద్రసంఘప్రచారకులు వచ్చినారని తెలియపరచిరి. కాని ౧౦ గురుకన్న యెక్కువ రాలేదు. అప్పుడు విద్య, గ్రంథాలయ లాభములనుగురించి క్లుప్తముగా, చెప్పనైనది. తదుపరి ఎవరిద్దరినుండు చేరినారు. ప్రస్తుత పరిస్థితి బట్టిచూడగా గ్రంథాలయ పునరుద్ధరణ కొంతవరకు నిశ్చయము లేదు.

ఇట్లు
మం. వెంకటేశ్వరరావు
కేం. సం. ప్రచారకుడు

వర్తక సంఘ స్థాపనము

నిర్మల

౨౦ ౮-౮౮ తేదిన బ్రహ్మశ్రీ అంబయ్య సిద్ధాంతిగారి సభాధ్యక్షతను రాత్రి ౯ గంటలకు పలువురు వర్తకసోదరులు సమావేశమైనందున, అగ్రధోద్యమమును గురించియు, ఐకమత్యమును గురించియు, వర్తక సంఘప్రాముఖ్యమును గురించియు [illegible] సంఘము ప్రచారకులుగాను ఉపన్యసించియుండిరి. అంతట వర్తక సోదరులు యావన్మంది అంగీకరించి సంఘమును స్థాపించుటకు [illegible] తీర్మానించిరి. [illegible] కార్యనిర్వాహకవర్గము ఈ క్రింది విధముగా [illegible] యున్నది.

కార్యనిర్వాహక వర్గము

వెలిగె అబ్బాలుగుప్త గారు అధ్యక్షులు
వనాల శేషగారి ,, ,, ఉపాధ్యక్షులు
పాలిదవర్తి ,, ,, కోశాధ్యక్షులు
మారుగొండ వర్ధంటి శర్మ గారు కార్యదర్శి
[illegible] శర్మ గారు సహాయ కార్యదర్శి.

పాలకసభ్యులు

పోసుకూరు సాంబయ్య గుప్తగారు
శ్రీశైల రాజలింగం ,, ,,
చింతగుంట నాగనాధం ,, ,,
గంగిశెట్టి శ్రీరాం ,, ,,
[illegible] శర్మ గారు
[illegible] గుప్తగారు

ఉద్దేశ్యము

౧. వర్తకులలో పరస్పర స్నేహము ఐకమత్యము వృద్ధి పరచుట.

౨. వర్తకవ్యవహారములలో సాధారణముగా కలుగుచుండు కష్టములను తొలగించుకొనుట.

౩. సాంఘిక విషయములలో అభ్యుదయమునకు [illegible] చేయుట.

౪. ధర్మాదాయమువల్లను ఇతరాదాయమువల్లను వచ్చు ద్రవ్యమును విద్యాభివృద్ధికిని, ఇతర [illegible] కార్యములకు వినియోగించుట.

౫. ధర్మాదాయము ద్రవ్యమునుండి ఈ క్రింది విధముగా ప్రకారము ఖర్చుచేయబడును.

[illegible] క్రింద	౦-౨-౦
విద్యావిషయమునకు	౦-౪-౦
ధర్మము (వివిధములు)	౦-౪-౦
మొత్తము రు	౧-౦-౦

౬. అవసరమునుబట్టి మూలధనమునుండి కార్యనిర్వాహకవర్గము వారు తీర్మానించిన ప్రకారము ఖర్చు చేయబడును.

నిబంధనలు

౧. గ్రామము వర్తకము చేయుచున్న హిందూ ప్రతివ్యక్తియు [illegible] సంవత్సరమునకు [illegible] చెల్లించియున్న, సంఘమున సభ్యుడు కావచ్చును.

౨. సభ్యులు [illegible] సంవత్సరము ౧. [illegible]

౩. సభ్యులను చేర్చుకొనుట మరియు తొలగించుట కార్యనిర్వాహకసభ్యుల అభిప్రాయముపై ఆధారపడి యుండును.

ఇట్లు విన్నవించు
నిర్మల వర్తకసంఘ కార్యదర్శి.

మహారాజా బహదర్ గారి ప్రయాణము

హిజ్ ఎక్సలెన్సి మహారాజా సర్ కృష్ణప్రసాద్ బహద్దర్ యమీనుస్ సల్తనత్ గారు ౨౫ ఇస్ఫందార్ మాహ [illegible] ఉదయము [illegible], అహమదపూర, [illegible], లాతూర పర్లీ, [illegible]మాబాద్, బీదర్ కోహిర్ యీప్రదేశములు దౌరా చేయగలరని తెలియుచున్నది.

బాబేహుకూమతు కార్యాలయముయొక్క కార్యదర్శి గారగు [illegible] హిజ్ ఎక్సలెన్సి మహారాజా కృష్ణప్రసాదు బహద్దరు గారి వెంబడి దౌరా నిమిత్తము కొంచెంతకు కార్యాలయమునకు సంబంధించిన పరివారముతో కూడ అనుసరించిరని తెలియుచున్నది.

స్థానిక వార్తలు

సికంద్రాబాదు కంటోన్మెంటు ఎన్నికలు

౧౯ ఇస్ఫందార్ ౧౩౫౮ ఫ. నాడు సికింద్రాబాదు కంటోన్మెంటు బోర్డు సమావేశమై యన్. కె. [illegible] గారిని రాబోవు [illegible] ఉపాధ్యక్షునిగా [illegible] వేయుటకు [illegible] లు. [illegible] ఎ. [illegible] గారును [illegible] సభ్యులుగా [illegible] బడిరి.

నిజాంరాష్ట్రమునందు పరిస్థితి

౧౩౫౮ ఫ. కి. రెండవ విభాగము.

[౧౯౩౭-౧౯౩౮ లో అంతయు ౫ కోట్ల [illegible] ఎకరముల భూమి [illegible] భూమియొక్క [illegible] ౧౦౦౦౦ ఎకరాలలో ౧౦౪ ఎకరములు [illegible] న్నది.]

ఇదివరలో [illegible], ఇంతలో, [illegible] విషయముల [illegible] ఆధారపడి [illegible] తెలియజేయబడును.

[illegible] ౯౦ లా ౨౩ ఎకరములు [illegible] గత సంవత్సరము ౧౦-౨౫౪-౨౨ ఎకరములు [illegible] గతసంవత్సరము [illegible] ౧౧-౪ [illegible] ఎకరముల [illegible] ౧౦౦౦౦ ఎకరాలకు ౧౧ [illegible] తెలంగాణాలో [illegible] ప్రాంతములలో [illegible]

[illegible] కరీంనగరు, మెదకు, మహబూబునగరు జిల్లాలో [illegible] పంటవిందబడని [illegible]

పురపాలక సంఘసభ

హైదరాబాదు పురపాలక సంఘముయొక్క సమావేశము ౨౨ ఇస్ఫందార్ ౧౩౫౮ ఫ. నాడు పురపాలక సంఘభవనములో ఉదయము ౧౧ గంటలకు జరుగును. అప్పుడు ఆలోచించబడు విషయములలో „[illegible]" [illegible] విషయముకూడ ఆలోచించబడును.

[illegible] క్రింద ౩౪-౨౩౫౪౮ ఎకరములున్నట్లు అంచనా వేయబడుచున్నది. గతసంవత్సరము [illegible] ౩౪౧౫౪-౨౪ ఎకరములుండెను. వనగా ౪౧-౨౪ ఎకరములు, [illegible] ౧౧౦౦౦ ఎకరములకు ౧౯ [illegible]

[illegible] ౧౦౦౦౦౦ ఎకరములకు ౫౫౯-౪ ఎకరములకంటెను [illegible] గుల్బర్గా, [illegible] [illegible] జిల్లాలనుండి [illegible]

[illegible] గతసంవత్సరముకంటె ౧౦౦౦౦ ఎకరములకు ౩౬-౫౪ ఎకరములవంతున [illegible] గుల్బర్గా జిల్లాలో [illegible]

[illegible] ముఖ్యముగా రాయచూరు జిల్లాలో [illegible] ఇంతవర్షములు [illegible]

నెలకు రూ ౨౦౦ ల పర్సనల్ అలవెన్సు

హైదరాబాదు ౨౬ ఇస్ఫందార్ ౧౩౫౮ ఫ. శ్రీయుత నగరరక్షకశాఖ నాయకులు [illegible] గారికి నెలకు ౨౦౦ రూపాయిలు పర్సనల్ అలవెన్సుగా యివ్వబడవలెనని మహాఘనత వహించిన శ్రీనిజాంప్రభువుగారి ఫర్మానా (౨౫ [illegible] ౧౩౫౮ ఫ.) ఆయునదని తెలియుచున్నది.

స్వదేశీ [illegible] ప్రదర్శనము

„[illegible]" [illegible] హైదరాబాదు [illegible] స్వదేశీపరిశ్రమల ప్రదర్శనశాల యొకటి జరుగునని తెలియుచున్నది

మరణము

హైదరాబాదు [illegible] [illegible]

ఉద్యోగ కాలపరిమితి పెంపు

శ్రీయుత కర్నల్ కె. [illegible] ఆరోగ్యశాఖాధ్యక్షులుగారి ఉద్యోగపరిమితి ఒక సంవత్సరము పెంచబడినదని తెలియుచున్నది.

ఆదిహిందు కోర్టునాయకులు

(విశేషము)

౨౩-౪-౪౮ శనివారముకోర్టు ఆదిహిందు పంచాయతి [illegible] రాజగారి [illegible] సంపతిరాజము బి. ఏ. గారు [illegible] బహద్దరుగారి [illegible] విచారణ [illegible] [illegible] [illegible] ఇంతలో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ౨౫-౪-౪౮ [illegible] గట్టిగ చెప్పబడెను.

ఉపకార వేతనములు

మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారి ఫర్మాను

మహాఘనతవహించిన శ్రీనిజాంప్రభువు గారి ఫర్మానా ద్వారా [illegible] అనాథస్త్రీలకు [illegible] ౨౫ [illegible] యివ్వబడునని యేర్పాటైనది.

[illegible] గారికి రు (౧౦౦) ఉపకారవేతనము యివ్వబడునని మహాఘనతవహించిన శ్రీ నిజాం ప్రభువు గారు ఫర్మాను ద్వారా అనుగ్రహించినట్లు తెలియుచున్నది.

చాదర్ ఘాటు హైస్కూల్

౨౪ ఇస్ఫందార్ ౧౩౫౮ ఫ. చాదరుఘాట్ [illegible] నుంచి ౨౯ ఇస్ఫందారు నాడు సాయంత్రము నాంపల్లి హైస్కూల్ లో [illegible] మరియు [illegible] తెలియుచున్నది.

అగ్ని ప్రమాదము

హైదరాబాద్ ౨౦ ఇస్ఫందార్ ౧౩౫౮ [illegible] బజారులో ఒక గృహమునకు ౨౫ ఇస్ఫందారునాడు అగ్ని తగిలెను. ఫైర్ బ్రిగేడు కార్యాలయమునకు వార్త తెలిపిరి. అగ్నిశమనయంత్రము నిప్పును ఆర్పివేసెను. [illegible] నష్టము కాలేదు. మరియు ప్రాణనష్టము కూడ కాలేదని తెలియుచున్నది.

ఒక ఫిలిం ప్రదర్శన నిషేధము

హైదరాబాదు ౨౬ ఇస్ఫందారు ౧౩౫౮ ఫ. [illegible] ఫిలింయొక్క „[illegible]" [illegible] ఫిలింను [illegible] ప్రదర్శించుటకు [illegible] ప్రభుత్వము వారు నిరాకరించిరని తెలిసి, ౨౫ ఇస్ఫందారునాడు హైదరాబాదు నగరరక్షకశాఖ [illegible] దానిని ప్రదర్శించుటకు అనుమతి [illegible]

[illegible] జనాభా లెక్కలు

[illegible]

గ్రేటు బ్రిటనుయొక్క యుద్ధమంత్రియగు హోండిలివ్ గారికి క్రిస్మసు బహుమతిగా ఒక పుస్తకము యివ్వబడెను. యుద్ధమంత్రి ఆపుస్తకమును విప్పిచూడగా మధ్యలో కొన్ని కాగితములు కత్తిరించబడి అందులో యేదో ప్రేలుడుమందు పెట్టబడియుండెను. మంచిదైన అనుమానించలేదు.

పుంజును పెట్టచేసినఘనులు

న్యూయార్కు నగరములో నా గురు పెంట్రిస్టులు ఒక పుంజును పెట్టగా మార్చినారు. వారు ప్రోలాక్టీను అను ద్రవమును ఆపుంజు నిద్రించుచున్నపుడు దానిశరీరములోనికి సూది ద్వారా యింజెక్ట్ చేసిరి. యీద్రవము పెట్టయొక్క మెదడునుండి తీయబడిన ఒకరసము. క్రమక్రమముగా ఆపుంజుల క్షణము అన్నియుపోయి పెట్టలక్షణము రాసాగెను. కూతలో మార్పుతో ప్రారంభమై గుడ్లుపెట్టు లక్షణముకూడ మొదలగుటతో ముగిసెను.

పురపాలసంఘము దావావిచారణ తేదివాయిదా

ఇదివరకు పురపాలకసంఘముపైన (బి) వార్డుతో టక్లపై వుమండి, బొజ్జనవళిమ్మలుగారు దావాపెట్టియుండిరి. ఇట్లే (ఎ) వార్డుతరఫున వితిల్ రావుబోసిగారు పెట్టియుండిరి. మొత్తంపదమూడువార్డులపైన (రాముకిషన్ ధూత్) కిష్టాచారి హైకోర్టువకీలు ఫిర్యాదుచేసియుండిరి. వీరియందరికి జవాబునొసగుటకు పురపాలకసంఘముతరఫున వాదించువకీలుగారు ఫర్వర్ది ౮ వతేదినాడు వాయిదాకోరెనట. రాబోవుఫర్వర్ది ౮ వతేదినాడు జరుపబడునని తెలియుచున్నది.

ఆర్థికామాత్యునిరాక

౨౭ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

మ ఘ. వ. రాజ్యపరిపాలన పరిధానమంత్రిలగు శ్రీయుత సర్ హైదర్ నవాజంగ్ బహాదర్ గారు చెహోలీశ్వరి యూనివర్సిటీకి బొంబాయిలో వుండిరి. వారిప్పుడు బొంబాయినుండి హైదరాబాదకు తిరిగివచ్చేయున్నారు. వారి రాకసందర్భమున గొప్పవారు నాంపల్లి రైల్వే స్టేషన్ ప్లాటుఫారంపైన వేచియుండిరని తెలియుచున్నది!

మాఫీనొసంగిన మరొకజాగీరు

౨౫ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

మహమ్మద్ సుల్ తానొద్దీన్ ఖాన్ జాగీరుదారుగారు మెదక్ గిరిగిపల్లి, యొందాల్ పల్లి మరియునప్పు ఈలాగస్తు గ్రామమునుం [illegible] యూసుఫ్ జంగ్ బహాదర్ గారు యీసంవత్సరముకూడ యుండటి సంవత్సరము ఫసల్ ఖరీఫ్ రబీ లగాన్ మాల్ అయినది వసూలుచేయుటకు ఒక్కటంటికి రెండు లో యిచ్చే మాఫీచేసినారని తెలియుచున్నది. ధీనరైతుల యొక్క క్షేమముకొరకై శ్రీజాగీర్ దారుగారు మిక్కిలిశ్రమ వహించినందుకు వారిక్కి పడమూర్తులు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యముల నొసగుదుగాకని దీనుల క్షేమము కొరకై దయాప్రసాదించుగాక!

ఎక్కడినుండియో రాళ్లు

హైదరాబాద్; ౨౭ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

మహబూబ్ [illegible] దగ్గర మొఘలీకమాల్ గార్డెన్ వద్ద ఒకవిధమైన వుహమ్మ [illegible] ఆరంభమైనది. ఏమనగా గడిచిన గురువారంనాడు రాత్రి గం. ౯ మొదలుకొని ఒక వైపునుండి యుండమ్లైని రాళ్లు కురియుచున్నట్లు ప్రాదిరాజించెను. [illegible] ఉండుటవలన [illegible] చేయుచున్నారనే అనుమానము బలమాయెను. [illegible]

విద్యావంతులలో నిరుద్యోగము

ఇండియన్ పోస్టు అండ్ టెలిగ్రాఫ్ డిపార్టుమెంటులో యింతవరకు మూడుస్థానములకు తొమ్మిదివేలమంది గావాటిని భర్తీచేయుటకై జరుపబడిన పోటీపరీక్షకు అయిదువందలమంది హాజరైరి. విద్యావంతులలో నిరుద్యోగ మెంత తీవ్రముగానున్నదో దీనివల్ల తెలియును.

తెలివి యుంటే అంగడిలో [illegible] నకరాకరించుచుండిరి. ఈభయంకర కార్యముచే యెవరిప్రాణముల దీయుటకు యేకుట్రలు జరుగుచున్నారో యనుకొని [illegible] కొంతమంది మర్మార్థమును శోధించుటకై వెళ్లిరి. అప్పటికిని అరికట్టుటకు ఏ ఉపాయమును చేయుచుండిరని హైదరాబాదునుండి తెలియుచున్నది.

సెలవురోజులలోకూడ న్యాయవిచారణ

హైదరాబాద్ ౨౭ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

శుక్రవారం సెలవురోజునకూడ నవాబ్ ఫ్రొఫ్దార్ బహాదురుం నాజంగారి గృహమందు యొన్నడియు వారిసముఖము న్యపవేశపెట్టవచ్చును. ఇట్టి యు మిక్కిలి అవసరకార్యమునిచ్చి యేదిల అప్జల్ నాజం ఆ వాలక్ ఫొద్దారిబల్దాగారి సముఖమున ప్రవేశపెట్టవచ్చునని తెలియుచున్నది.

నవాబ్ సాలార్ జంగ్ గారిరాక

శ్రీయుత నవాబు సాలార్ జంగ్ బహాదర్ గారు గడచినగురువారంనాడు బల్లారినుంచి తిరిగివచ్చినారని తెలియుచున్నది.

దొంగతనము

౨౫ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

జాగీరుయిలాకా శివరాజబహాదర్ ధర్మవంతులో హీరాలాల్, కేసరిమల్ గార్లు వుంట్యాడియల్ల భయపడియుత్త వానిఅనే పరిదేశమునకు సమీపమునదేరాలో ఉండిరి. ౨౫ ఇస్పందార్ నాడు యెవరో యింటికివచ్చి గుడారమునయి కుర్చీలాక్కతెంచి లోనప్రవేశించి నకదురియ్యమూపాయిల ఆభరణములను దొంగిలించినని యు యింకను నగరమున రూపాయిలను దొంగిలించినని హైదరాబాదునగర రక్షకశాఖవారివల్ల తెలుపబడుచున్నది.

జిల్లాపోలీసుల ఆటలపోటీలు

౨౭ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

మండలరక్షకశాఖవారు ఫతే మైదానమందు ౩ వఫర్ వర్ది మంగళవారంనాడు ఆటలపోటీలు జరుపగలరని తెలియుచున్నది.

పిల్లవానిని పులిగాయపరచుట

౨౭ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮:—

హైదరాబాదు పురోద్యానవనమందు ఈదినమున ఒకపిల్లవాడు తనతిరుగుతో సంచారము చేయుచు పరధ్యానముతో పెద్దపులి పంజరాసమీపించి ఆయకొని నిలచియుండెను. పులిపంజరాప్రక్కన నిలికియున్నందున పరధ్యానములోనున్న అతడు వానికి కనబడలేదు: పిల్లవాడు పంజరమునపులి మరలిచిన్న పిల్లవానిని గాయపరిచెనని యు పిల్లవానిని ఆసుపత్రికికొంపోయిరనియు తెలియుచున్నది.

క్వీన్. బాలికల ఉన్నతపాఠశాల

డాక్టరు యం. వి. నాయుడుగారి బహుమతి

(ఒక విలేఖరి)

డాక్టరు యం. వి. నాయుడుగారు కీ. శే. వుల్లాకిష్ణప్పాయి నాయుడుగారి జ్ఞాపకార్థమై స్థాపించిన బంగారుపతకము ౧౯౩౮ సంవత్సరం లో అంబాలిక విద్యార్థినికి వచ్చినది. ఆబాలిక ఎచ్. యస్. యల్. సి. పరీక్షలో దిపాఠశాల యందలి బాలికలలో కెల్ల యొక్కవమార్కులను సంపాదించిన

పాముకాటుకు చికిత్స

హకీం మహమ్మద్ మౌలానా హైరాత్, సదుదియా దవాఖానా (లాల్ దర్వాజా బైట) గారు పాముకరచినవారికి చికిత్సచేయగలనని చెప్పినట్లు హైదరాబాదు బులెటిను పత్రిక ప్రచురించుచున్నది.

హజ్ ప్రయాణము

౨౬ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮ సా:—

హైదరాబాద్ శ్రీ అలియాజాదరత్ సుల్తాన్ దక్కన్ దక్కన్ మహారాణిగారు యాత్రార్థమై హజ్ కు వెళ్లుచున్నారు. ఇస్తామియా ప్రజాహజ్ ఓడపై పోగలరు. ఆడివేలో హైదరాబాదు యాత్రికులకు మరియు దక్కన్ శ్రీరాణిగారు ఒకటోపరికరము వాడికలో నైనా నేటి రెండవతారీఖునాడేని యిక్కడినుండి శ్రీరాణిగారు బొంబాయి పోవలగలరని తెలియుచున్నది.

రెసిడెంటు ప్రయాణము

౨౬ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮ సా:—

హైదరాబాదునందలి శ్రీమాన్ రెసిడెంటు బహాదరుగారు పేరుపొందిన అజంటాగృహలను పరిశీలింప ఔరంగాబాద్ ౨౨ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮ తా. నాడు తనపర్సనల్ అసిస్టెంట్ గారితో సహా వెళ్లియుండిరి. ఔరంగాబాద్ స్టేషన్ ప్లాటుఫారంపై శ్రీ యుత ఫఖర్ యూర్జంగు బహాదరు మాల్గుజారీశాఖ సూబేదారుగారు శ్రీవారికి స్వాగతమిచ్చి పరిశీలించుచుండిరి. వీరితోపాటు పైశాఖ అవ్వల్ తాలుక్దార్ గారు గులాం అహమ్మదుఖాన్ గారు కూడా వెళ్లియుండిరి. శ్రీవారువచ్చి ఔరంగాబాదు సర్కారీబంగ్లాలో మూడురోజులుండి అక్కడి అజంటాగృహల పరిశీలించి తదుపరి సింగోలికి వెళ్లిరి. అక్కడ మిక్కిలి కోలాహలించిరి. సురక్షితముగా తదుపరి హైదరాబాదునగరమునకు విచ్చేసిరి.

రాయచూరు వైద్యాలయము

౨౫ ఇస్పందార్.—

మిస్టర్ యం. జి. యస్. అయ్యంగారు అసిస్టెంట్ సర్జన్ గారు ౧౫ తే ౧౩౪౮ ఫసిలీ లో కీర్తిశేషులైరి. వీరిస్థానములో ఏర్పాటుగురించి ప్రకటన గావించుచున్నారు.

౧. మిస్టర్ మన్ కేశట్ కర్. అసిస్టంట్ హెల్త్ ఆఫీసరుగారిని జిల్లారాయచూరు దవాఖానాకు అసిస్టెంట్ సర్జన్ గా నిర్ణయించినారు.

౨. మిస్టరు పి. రామకృష్ణమాచారం అసిస్టెంట్ సర్జన్ దవాఖానా కరీంనగరుకు ఎంపికయినట్లు తెలియుచున్నది.

ఉద్యోగ విషయములు

౨౬ ఇస్పందార్ హైదరాబాదు:—

శ్రీయుత నవాబు అలీ నవాబ్ జంగు బహాదరు వారి ప్రాముఖ్య వ్యవసాయశాఖ మంత్రి కార్యదర్శిగారికి ౧ ఇస్పందారునుండి తేది ౨౦ దినముల సెలవు మంజూరుచేయబడినది. వారిస్థానమునకు శ్రీయుత తైరాబ్యురెహసా గారిని నియమించిరి. వీరాస్థానమున మిస్టరు [illegible] లాల్ అసిస్టెంటుగా నియమించిరని తెలియుచున్నది.

ప్లేగు

౨౫ ఇస్పందార్ ౧౩౪౮ సా:—

బావర్ ఘాట్, గోలీగూడలో ఒకడు వ్యాధిగ్రస్తుడు. ఒకడు మరణించెను. [illegible] హుమాయూన్ నగర్ లో ఒకడు వ్యాధిగ్రస్తుడు; చుడిబజారులో ఒకడుమరణించెను. ఇంకొన్నిచోట్లలో ప్లేగు వ్యాపించుచున్నదని తెలియుచున్నది.

నిజాం కాలేజి ప్రాత విద్యార్థి సంఘము

హైదరాబాదు మేజర్ జనరల్ ప్రిన్సు ఆజంజాహ బహాదరుగారు నిజాంకాలేజి సంఘపూర్వపు విద్యార్థులకు విందు ఏర్పాటు గావించినారు. విందు పురోద్యానవనమందు ౧౯ వ ఫర్వర్ది ౧౩౪౮ గురువారం సాయంత్రం ౪ గంటలకు జరుగును. విద్యార్థుల అపేక్షమేరకు సంఘము శ్రీ యువరాజాగారు దానంగీకరించినారని తెలియుచున్నది.

గోలకొండ పత్రిక

భావనామ సం॥ పుష్య బ॥ ౧౨

గురువారము

మాతృభాషలో విద్య

—(౦)—

3

మాతృభాషలోనే బాలురకు విద్యచెప్పించుట స్వాభావికము. పరభాషలో చెప్పించుట ప్రకృతివిరుద్ధము. తల్లిపాలు త్రాగిన శిశువులకును పోతపాలు త్రాగిన శిశువులకును డబ్బాలు లేక గ్లాక్సోడబ్బాలతో పెరిగిన శిశువులకును చాలభేదముండునని వైద్యులయభిప్రాయము. మనయనుభవముకూడ యదేమాట చెప్పుచున్నది. మాతృభాషకును అన్యభాషకును కల భేదమునుగురించి కావలసినంత చర్చించినారము. అయినను ముఖ్యమైనవిషయము చెప్పుటకు మరచిపోయినారము. మనరాష్ట్రములో నవాబు సర్ హైదర్ నవాజుజంగు బహద్దరుగారి పేరుగనివారే లేరనవచ్చును. వారు రాష్ట్రాభివృద్ధికి గావించినసేవ యపారము, అద్వితీయము. వారికి మాతృభాషపైనుండు నభిమానములో శతాంశము కాదుకదా సహస్రాంశమైన మనకుండరకుండిన మనము ధన్యులమని తలపవచ్చును. వారు ౧౯౩౫ వ సంవత్సరములో పంజాబులో స్నాతకులకిచ్చు నుపన్యాసములో మాతృభాషలో విద్యనేర్పరచుటవలని లాభములను, పరభాషలో విద్యచెప్పించుటవలని నష్టములనుగురించియిచ్చిన యభిప్రాయములనిందు పొందుపఱచుచున్నాము.

“ఇప్పుడు మనమవలంబించియుండు విద్యాబోధనపద్ధతులలో నాయభిప్రాయము ప్రకారము ముఖ్యదోషమేదియని మీరునన్నడిగినచో నేను ముందువెనుకలు చూడక వెంటనే, విద్యార్థియొక్క మాతృభాషలోకాక మఱియొక భాషలో విద్యనేర్పుటయే, అని జవాబుచెప్పవలసియుండును. నేడు మనభారతదేశములో విద్యార్థులకు అన్యభాషలో ప్రావీణ్యము (అనగా వారలగు విద్యార్థియొక్క మాతృభాషకాని భాషలో అనితరపుతేనెయును కాదు) [illegible] విద్యాప్రయోజనముగా చూడబడుచున్నది. విద్యార్థులకు విషయములను గ్రహించుశక్తి చక్కగా యేర్పడినదయనుస్సలో, చెప్పినవిషయములు వారి మెదడులలో నాటుకొనుశక్తి వారికి చక్కగా యేర్పడినప్పుడే ఈవిధముగ సకలవిషయములను అన్యభాషలోనే నిర్బంధముగ నేర్పుటవల్ల వారిమనశ్శక్తి యెంత యుక్తార్థముగ మన్నది. వారిమనస్సులకు రెండువిధములక్లేశము కలుగుచున్నది. ఇట్టి శ్రమను, వ్యర్థశక్తి యెంతయుంటాయని చెప్పవీలుకాకయున్నవి. విషయమ్ములోనైతే నాలుమపాఠముగా చెప్పునవిషయములను గ్రహింపగలుగుదురో అవనువ్వు హాటిపోయినతర్వాత వారుమరల అవిధముగ నేర్చుకొనజాలరు. అదేవిధమున్నలో మన ప్రస్తుతవిధానముప్రకారము వారికివి వారు ఆర్జించవలసిన జ్ఞానమునకును మధ్యఒకతెరవలె అన్యభాషయొకటి చొప్పించబడుచున్నది. మఱియు అన్యభాషలోనెంతయు పాండిత్యముండినను, దానిద్వారా భావములను తెల్పునపుడు నొకటిచెప్పిన నొకటి అగుచుట సంభవించవచ్చును. మనలో అధికసంఖ్యాకులు స్వభాషలో నేర్చినవిషయములను యెంతబాగుగా అర్థము చేసికొందురో, అంతబాగుగా అదేవిషయమును అన్యభాషలో నేర్చినచో అర్థముచేసికొనజాలరేమో యను సంశయమునకుకూడ అవకాశముగలదు. ఎటులైనను అంతసులభముగా అర్థముకానటువంటి దూషియే. అన్యభాషను నేర్చుకొనుటకగు శ్రమయే అందునవిదర్శనము. మనసదుపదాయమునకు యేమాత్రము పోలికలేక పూర్తిగాభిన్నమైన సంప్రదాయములుకల మఱియొకజాతియొక్క భాషలో విద్య నేర్పుటవల్ల సామాన్యవిద్యార్థియొక్క మెదడులో విషయము దూరమైపోవుచున్నది. ఇక ఎక్కువశక్తిగల విద్యార్థిలో అదియొక విలాసమగుచున్నది. అతను అతని యొక విధమైన శక్తి నేర్పుతో ఆభాషను చదివి దానిని నేర్చుకొను చుండును. కానిఅంతమాత్రమున పాండిత్యమురాదు. లేకుండక ప్రయోజనమూలేదు ఆతడు ఆభాషమునకుదై దానిబంధములో చిక్కియుండును. అతడు తన స్వతంత్ర్యమును మాన్చుకొనును. ఇందువల్ల అతనిసహజశక్తులన్నియు మాసిపోవును. అట్టివానికి నేర్చుకొనువిషయముకంటె భాషయే యెక్కువ ప్రధానముగ కనిపించును. ఈవిధముగ యేవిద్యార్థిగాని తన మనస్సులో నుండు భావములలోను, తనప్రకృతిలోను, తనఆలోచనలలోను సారాంశమునైనను అన్యభాషలో తెలియజేయు శక్తియెప్పటికిని కలుగజాలదు. ఈచిన్న ముఖ్యవిషయములో విద్యార్థి పైఅతనికిలోంగని పరభాషాభారమును వేయుటవల్ల సంభవించు లోచనాపటుత్వమునకు ముఖ్యాక్షరపరమగునట్టి భావరచన సంబంధము దుస్సాధ్యమగుచున్నది. అందువల్ల అతనిసహజ మనఃప్రకృతివికారమును పొందుచున్నది. ఇదెట్టయిట్లు కలుగువికారము యెంతచింతించినను పోదు.”

ఇక సంశయమునకు తావే లేదనవలెను. పూజ్యులైన నవాబుగారే యిప్పుడును మనరాష్ట్రములోని విద్యావిధానమందు మార్పు కావింపవలెనని కోరినవారిలో ముఖ్యులు. వారు విద్యావిచారణసంఘములో ముఖ్యసభ్యులు. మనఉస్మానియా విద్యాపీఠములో ఉర్దూ ప్రాధాన్యము వారు తెలియనిదికాదు. ఉర్దూ నూటికి ౧౦మంది మాత్రమే మనరాష్ట్రములో మాట్లాడుదురనియు, మిగత ౯౦ మంది భాష తెనుగు, మరాటీ, కన్నడములనియు వారికి తెలియని యంశములుకావు. వారి పైయభిప్రాయములను చదివినతర్వాత వారికి బహుకాలమునుండి అనగా కనిష్ఠము ౧౯౩౫ క్రీ. శ. మునుండియైనను మాతృభాషలకు ప్రాధాన్యమిచ్చుట యవసరమని గట్టిగావిశ్వాస మేర్పడినదని చెప్పవచ్చును. వారి యభిప్రాయముల నిప్పుడు కార్యరూపమున ప్రవేశపెట్టుట కవకాశమేర్పడినది. ఈయవకాశమును వారు వృథాపోనీయరనియు, మాతృభాషలపై వారికుండు తీవ్రాభిప్రాయములు వారుతలచిన తెల్లవారులోపల కార్యరూపముదాల్చుననియు, రాష్ట్రీయులందఱి యభిప్రాయముకూడ నవాబుగారి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుటచే, నికమనకు సుదినము లాసన్నమైనవనియు ప్రతిముల్కీయు కొండంతయాశలో మునిగిపోవుచున్నారు.

అయితేకొందరు విచిత్రవాదులు మనరాష్ట్రములో లేకపోలేదు. మనపూజ్యులైన సర్ నవాబుగారి యభిప్రాయములతో వారేకీభవింపరు. (౧) ఈరాష్ట్రములో రాజకీయభాష ఉర్దూయగుటచేతను, (౨) సర్కారీ నౌకరీలకు ఉర్దూజ్ఞానమవసరమగుటచేతను, (3) ఉర్దూవాఙ్మయము ఇతరదేశభాషలకంటె హెచ్చైనదగుటచేతను (౪) రాష్ట్రములో నొకటికాదుకదా నాలుగు ప్రధానభాషలుండుటచే నాలుగింతలు పాఠశాలలు నెలకొల్పుట సంభవముకానిపనియగుటచేతను, (౫) ఉర్దూ ఇచ్చమించు అందరికిని రాష్ట్రములో తెలిసినదగుటచేతను, (౬) కాంగ్రెసువారు సహితము ముందు ఉర్దూనే (రూపద్భారత రాజకీయ వ్యావహారికభాషనుగా జేయుదుమని వాక్రుచ్చుటచేతను ఉర్దూభాషయొక్కటియే రాష్ట్రమునకంతకును పఠనపాఠ్యభాషగా నుండి తీరవలసినదనియే వాదించుచున్నారు.

ఈమూడుకాళ్లకుందేటివాదము, ఈలొట్టకంటిసెల్ఫ్ వాదము, ఈననేమిరా సిద్ధాంతము ఎంతవరకునరియో విచారింతము.

(౧) రాష్ట్రములో రాజకీయభాషయంతటను ఉర్దూ కాదు. రైల్వే, ఆబ్కారీవంటికచ్చేరీలలో నింగ్లీషు వ్యవహరింపబడుచున్నది. మరియు, కొన్నికచ్చేరీలలో ఇంగ్లీషుఉర్దూ రెండునువ్యవహరింపబడుచున్నవి. కొన్నియేండ్లపూర్వమువరకు ప్రతితహసీలులోను తహసీల్ దారుతప్ప తక్కినసేగేదార్లు అందరును దేశభాషలందే వ్యవహారములు జరుపుచుండిరి. మరియు “ముల్కీ” భాషయొక్క వర్ణనలో ఉదూచేరనద్దిక్కాడే ఇటీవలనే మనప్రియమైన పూజ్యులైన హి. ఎ. హె. నిజాం ప్రభువరేణ్యులు, రాజునకు ప్రత్యేకమతిముండదు. ప్రజలఅభివృద్ధియే రాజుయొక్క ముఖ్యమతమని సువర్ణాక్షరములతో లిఖింపసగిన వాక్యముల ఫర్మానుద్వారా ప్రకటించిరి. అదేవిధముగ శ్రీప్రభువుగారి మాతృభాష ఉర్దూఅయినంతమాత్రమున తక్కినభాషలకు స్థానమే యుండకూడదని వారు సెలవీయలేదుకదా!

(౨) సర్కారుదునౌకరీలకు ఉర్దూజ్ఞానమవసరమగుగాక! దానికిని పిల్లలవిద్యకును బాదరాయణసంబంధమో యూహింపుడు. విద్యయొక్క పరమావధి నౌకరియేనా? అట్లైనయిట్టివిద్యలేకుండినమానవులంగటకోటిరూపాయలుమిగిలిపోవును. సర్కారువారుమార్పుకోరుటయిందుకే నౌకరిచేయువారెందరు! నూటికొక్కరు! ఒక్కనికొరకైమిగత ౯౯ మందికావున్న ౯౯ మందిఅన్యభాషనుచదువవలసినదేనా? నౌకరులకైననుఇదిముఖ్యభాషయనజెల్లునా! గొప్పగొప్పయధికారులు (ఇంగ్లీషువారిమాట అటుంచుడు) హిందూస్థానీవారే మనరాష్ట్రములో ఉర్దూరానివారున్నారు. వారినందరెరుగుదురు. వారికొకఖానూను, చిల్లరవారికొకఖానూనా! యేమి? నౌకరీలకు ప్రవేశించువారికందరకును ముల్కీభాషలో పరీక్షించునేర్పాటుకలదు. అనగా ఉర్దూ తెలిసినవారు తెనుగు,మరాటీ, కన్నడీభాషలలో పరీక్షయిచ్చుటయవసరము. అదేప్రకారము ఉర్దూ మాతృభాషకానివారు నౌకరీలకోరినప్పుడు వారికొక ఉర్దూటెస్టుపరీక్షను నిష్పక్షపాతులగు నౌక బోర్డుసభ్యులచేచేయించవలెను. అట్లు చేయుటచే నౌకరీలిష్టముండువారు ప్రత్యేకముగా ఉర్దూనభ్యసింతురు. కాని నౌకరికోరనివారినికూడ, నౌకరీకోరినను లభింపదనుకొనువారిని, లేకదొరికించుకొనజాలనివారిని, ఓనమాలకు మారుగా అలీఫ్బేలనుండి ప్రారంభించి చదివించవలెనను కుందేటికొమ్ముసాధన యెందులకో?

(3) ఉర్దూవాఙ్మయము యితరభాషలకన్న హెచ్చగుగాక! చదువువారియిష్టమా, చదివించువారియిష్టమా! కాని ఉర్దూ వాఙ్మయముకంటె యెక్కువవాఙ్మయముకల ఇతరదేశభాషలు కలవని యేమా విశ్వాసము. ఏదియెట్లున్నను “ముల్కీ”భాషలుఅధ్వాన్నపుభాషలైనను కాకిపిల్ల కాకికిముద్దన్నట్లు ఎవరిదివారికే ప్రీతి. దానిపైవ మదలుమంపమూడపనిచేయజాలదు.

(౪) నాల్గుభాషలలోకూడ నాల్గు పాఠశాలలా? అవును. అవసరముండిన అట్లే చేయవలెను. అదియే నిజమైనవిద్యాలక్షణము. కానిమనకంత శ్రమఅవసరములేదు. మనరాష్ట్రములో తెలంగానా, రట్వాడామూబాలు సునాయాసముగా నేర్పడియున్నవి. కన్నడజిల్లాలుప్రత్యేకముగా గుర్తింపవీలుకలదు. కావున ఆయా ప్రాంతములో ప్రధానభాషనునేర్పించుట సులభము. అయితే ఉర్దూస్థానమట్టిజిల్లాలలో యెట్లుండవలెనను ప్రశ్న. మైసూరు సంస్థానములో ఉర్దూమాట్లాడువారు చాలకొలదియేయైనను ఆ ప్రభుత్వమువారు ౧౦౦ పాఠశాలలు నెలకొలిపినారు. ఇక్కడను ఉర్దూకు ప్రత్యేకపాఠశాలలు అవసరమని తోచినచోట పెట్టవలెను.

నానాభాషలు మాట్లాడురాష్ట్రము మనదొక్కటేనా! లోకప్రపంచములో నిట్టివెన్నైనకలవాటియన్నిటనైనసుండినచో నచ్చుటయేమిరయేర్పాటుకలదు! అనియూహాతకలదు కొందరు...

...చింపకపోవచ్చును. యూరోపుఖండములో స్విట్జర్లాండు అనునది చాల చిన్న దేశము. దానివైశాల్యము ౧౫౯౪౪ చ. మైళ్లు. జనసంఖ్య [illegible]వేలు. అందు నాలుగుభాషలు ప్రధానభాషలు. జర్మను, ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్, రోమనిష్ భాషలు మాట్లాడబడుచున్నవి. భాషలలో జర్మని మాట్లాడువారు నూటికి ౭౧. ఫ్రెంచి ౨౧. ఇటాలియన్ ౬. రోమనిష్ ౧. మనరాష్ట్రములో నాల్గవవంతున్నదని యెంచుము. మనరాష్ట్రములో ఉర్దూ యెట్లు స్వల్పసంఖ్యాకులచే మాట్లాడబడుచున్నదో అట్లే రోమనిష్ భాష అచ్చట కొలదిసంఖ్యగలవారిచే వ్యవహరింపబడుచున్నది; అందుచేత మిగత మూడుభాషలకు ప్రాధాన్యమిచ్చినారు. ఈమూడింటిలో పాఠశాలలందు విద్య చెప్పించబడుచున్నది. శాసనసభయందు సభ్యులు యీమూడుభాషలలో నే భాషయందైనను మాట్లాడవచ్చునని శాసనము కలదు. కాని ఫలానిభాషయందే అందరును మాట్లాడవలసినదని నిషుమింపలేదు. ఇట్లుమూడు భాషలకును సమానస్థానమిచ్చుటచే నచ్చటరాజ్యము తలక్రిందగుటకాని జనులు మర్యాదకలసంఘమునుండి (Polite society) బాహ్యులగుటగాని సంభవించలేదు.

ఇంకొక దేశమును గనుడు. అందరునుతుర్కీ విషయమెరుగుదురు. దాని వైశాల్యము దానిజనసంఖ్య యించుమించు మనరాష్ట్రముతో సమానముగానున్నది. అందు ౧౩ లక్షల జనులున్నారు? వీరందరిభాష తుర్కీ భాషయేయని తలపకూడదు. ఈతుర్కీదేశములో తురుష్కులు, గ్రీకులు, ఆర్మీనియనులు, బల్గేరియనులు, యహూదులు కలరు. ఈకడపటివారు ౧౪ లక్షజనులు. వీరిచే తక్కువసంఖ్య. ఇట్టిచోట ఇందరిభాషలకు ప్రాధాన్యమిచ్చుట సుకరము కాదు. ప్రాధాన్యమిచ్చినట్లునులేదు. అందుచేత లాసేన్ సమాధానము (Treaty) లో గ్రీకులకు ఆర్మీనియనులకు ప్రత్యేక పాఠశాలలుంచవలెనని యంగీకరించిరి. ఇప్పుడు ౧౪౦౦౦ విద్యార్థులు గ్రీకుభాషలో చదువుకొనుచున్నారు.

ఇంకొక ఖండముపైపు దృష్టిప్రసరింపుము. దక్షిణాఫ్రికా యూనియన్‌లో బోయర్లు, ఇంగ్లీషువారు కలరు. విద్యయంతయు ఇంగ్లీషులోనుండెను బోయర్లకది నచ్చలేదు. వారీవిషయమున తగవులాడి తమమాతృభాషలోకూడ తమపిల్లలకు చదువుచెప్పించవలెనని యేర్పాట్లుచేయించుకొనిరి. ఇట్టి యుదాహరణములు పెక్కుచూపించగలము కాని యివి చాలకుండినవా?

(౫) ఉర్దూ అందరికి తెలియునా? నూటికి ౧౦ మంది మాతృభాషకలవారికి తెలియదన జెల్లునా? తక్కినవారికర్థకదా? మిగతి ౯౦మందిలో స్త్రీలకు తెలియదనుట ఒప్పుకొనదగినదే. అనగా సుమారు ౪౫ మంది వెళ్లిపోయిరి. పదేండ్లవయస్సులోనుండు బాలురకు తమ మాతృభాషయే సరిగారానప్పుడు అన్యభాషవచ్చునని చెప్పసాహసించు మూర్ఖుడెవడైన నుండునా? ఉండడు; మనదేశములో ఆయుర్దాయమే ౨౧సంవత్సరములగుచో నాటికి ౨౫ మందియైన పదేండ్లలోనిపిల్లలనుట సమంజసము. కావున మిగిలినవారు ౨౦ మంది. ఇందు బిచ్చగాండ్రు, హరిజనులు, అడవిమనుష్యులు, శుద్ధశ్రోత్రియులు మున్నగువారెందరో తీసివేయదగినవారు. కావున మిగిలినదేమి కలదు? ఇంకనూహించుమన్న!

(౬) తుదివాదమ్మే మనకాంగ్రెసువాదము. మనకు గిట్టనప్పుడు కాంగ్రెసుమంచిదిగ, దానిసంబంధము ప్రమాదకారియని తోచినపట్ల అది గందర్భేమండదా! శరభ శాస్త్రుల వారు దుడుకు. కాంగ్రెసువారికేమి! వారిది మహాసంస్థ. కాంగ్రెసు ఉర్దూను స్థాపించుచున్నదో! స్థాపించుసమయము వచ్చిన ఉర్దూపెట్టవలెనా హిందీపెట్టవలెనా? అని యుద్ధము కలదేమో! ఎందుకు యుద్ధము. రెండొకటికాదా యందురేమో, ఒకటి పడమరనుండి తూర్పుకునడచును. ఇంకొకటి తూర్పునుండి పడమరకు నడచును ప్రథమకబళే మక్షికాపాతః. నడకలోనేయింత తేడా? ఒకటి సంస్కృతమునుండి తనజీవనధారను పొందుచున్నది. ఇంకొకటి అరబీయేకాక పార్సీనుండికూడ తనఅస్తిత్వధారను గొనుచున్నది. ఈ రెంటినందున మనకు తూర్పు పడమరతోచకున్నది. కావుననే హైద్రాబాదులోని హిందీమాతృభాషగాగలహిందువులు తమహిందీకిని తగినస్థానమును పాఠశాలలనుంచవలెనని కోరుచున్నారని వినుచున్నాము.

కావున సారాంశమేమన మాతృభాషలోనే విద్య చెప్పించవలెను. అన్యభాషకూడదు. ఇక చర్చనీయాంశమేమన ఎంతవరకు ఏభాషలో ఏమేమివిద్య చెప్పించవలెనో యను సంశయములను ముందుచర్చించెదము.

గోలకొండ కపోలసంచిక

౧౫ రోజులక్రిందటనే సిద్ధపరుపబడి బైండు నకీయబడెను. బైండులయివచ్చినవి వచ్చినట్లు ఆఫీసులోనే ఖర్చు అగుచుండుటచే జిల్లాలవారికి వెంటనేపంపజాలక పోయితిమి. ఇప్పుడు వరుసగా జిల్లాలవారికి పంపుచున్నాము. ౮-౧౦ రోజులలో అందరికిని చేరగలవు

కొలదిప్రతులు మాత్రమేమిగిలినవి. ఆలసించినవారికి ఆశాభంగమగును. కనుక వెంటనే ఆర్డరు యివ్వవలెనని వారు పంపవలెను

కాలమాన నివేదిక

౨౮ ఇస్ఫందారు ౧౩౪౮ ఫ. తో అంతమగు వారము

శీతోష్ణములు

ఈవారమంతయు గాలిలో చెమ్మలేకయుండెను. ఆకాశమందొద్దిగా మబ్బులు వేసి యుండెను. చల్లగా నుండెను

పైరు

కొన్నిప్రదేశములలో ఖరీఫు ప్రత్తి యేరుచున్నారు. ఔరంగాబాదులో కొన్ని ప్రదేశములలో చలివల్లను, మహబూబునగరు, గుల్బర్గా జిల్లాలలో కొద్దిపాటిగను. రాయచూరు జిల్లాలో కొన్నిచోట్లను తగినంత చెమ్మలేనందువల్లను రబ్బీకి నష్టము [illegible]. కొన్నిచోట్లలో యీపైరు కలుపు తీయుచున్నారు. కొన్నిచోట్లలో కోతజరుగుచున్నది.

కొన్నిచోట్లలో తాబీభూముల సిద్ధముచేయబడుచున్నవి. విత్తుటయు జరుగుచున్నది. కొన్ని ప్రదేశములలో మొలకెత్తుచున్నవి. మరికొన్నిప్రదేశములలో కలుపుదీసి [illegible]చున్నారు.

నీరు, మేత

గుల్బర్గా, రాయచూరు జిల్లాలలో కొన్ని ప్రాంతములలో పశువుల మేతతక్కువగానే యున్నది. ఉస్మానాబాదులో కొలదిభాగములలోకూడ పశువుల మేతతక్కువగానున్నట్లు తెలుపబడుచున్నది. వరంగల్లు, కరీంనగరు, ఆదిలాబాదు, గుల్బర్గా, ఉస్మానాబాదు, రాయచూరు జిల్లాలలో అక్కడక్కడ పశువులవ్యాధి ప్రబలముగానున్నది.

ధాన్యముల ధరలు

గోధుమలు	హాలిరూ౧కి	౭-౪	శేర్లు
బియ్యము	,,	౯	,,
జొన్నలు	,,	౧౩-౪	,,

ఇండియా కేంద్రప్రత్తి సంఘము

ఇండియా కేంద్రప్రత్తి సంఘముయొక్క ౩౦ వ సమావేశము యీ ౧౯౩౯ ఫిబ్రవరి ౮, ౯ వ తేదులలో జరుగును. యీసమావేశములో ఆలోచించబడు విషయములలో ముఖ్యమైనవి కొన్ని [illegible] సంఘముయొక్క ప్రకటన [illegible] తెలియజేయుచున్నాము. [illegible] భారతదేశ [illegible] ప్రత్తిని కలిపి కల్తీ చేయుచున్నారని [illegible]. ప్రకటన [illegible] నివేదిక [illegible] వ్యవసాయ పరిశోధనోపసంఘము (అ. గిల్బర్టు రీసర్చి సబ్ కమిటీ) వారు ప్రత్యేకముగ సమావేశము [illegible]. [illegible] బొంబాయిరాష్ట్రములోను పంజాబులోను [illegible] చర్చించబడును.

ఏయే ఉపసంఘములనివేదికలు చర్చింపబడునో [illegible] జనవరి ౩౧వ తారీఖునుండి ఫిబ్రవరి ౩వ తారీఖువరకు ముందుగా సమావేశమై ఆలోచించును. ఒకటి వ్యవసాయ పరిశోధనోపసంఘము, బొంబాయిలో ప్రత్తికి [illegible] రోగమని [illegible] ఆలోచించును.

పంజాబు [illegible] ప్రత్తి [illegible] రోగము [illegible]. [illegible] రోగమునుగూర్చి [illegible] నివేదికను, [illegible] రాష్ట్రములో [illegible] ప్రత్తి [illegible] "రెడ్ లీఫ్" అను రోగమునుగూర్చియు, [illegible] పరిశోధన కార్యక్రమము [illegible] వ్యవసాయ పరిశోధనోపసంఘముచే ఆలోచించబడును. [illegible] ఉపసంఘము సాంకేతిక విషయములను విచారించునది. సాంకేతిక లాబొరేటరీయొక్క [illegible] లాబొరేటరీ పరిశోధనాలయములలో సాధించిన [illegible]గూర్చియు, ఇండియాలో [illegible] ఆలోచించబడును. ఇతరదేశములలో భారతీయ ప్రత్తి [illegible] విషయములో ఒక ఉపసంఘము [illegible] భారతదేశ ప్రత్తి [illegible] వాణిజ్యము [illegible]. [illegible] ఇండియాలో [illegible] పండింపబడు భూములలో [illegible] మార్గములనుగూర్చియు ఆలోచించును. [illegible] బొంబాయి [illegible] గ్రామములలో [illegible] విషయమునుగూర్చియు [illegible] ఆలోచించును. [illegible] కమిటీ [illegible] చేయును.

ప్రకటన

దక్షిణహైద్రాబాదు పట్టణమున ముషీరాబాదులో నెలకొల్పబడిన కుటీర పరిశ్రమాలయమునకు (గవర్నమెంటు కాటేజి ఇన్‌స్టిట్యూటు) "పేముబెత్తపు సామానుచేయుట— తట్టలుతయారుచేయుట ,, Rattan Furniture and basket making) యందు మంచి అనుభవమును, సామర్థ్యమును, కలిగిన ఒకమాస్టరు నెలకు హాలీరూ॥ 50/ ఏబదిరూపాయల వేతనమున కావలయును.

ముల్కీయగు నాతనికి ప్రాశస్త్యమీయబడును. దరఖాస్తులు 15వ ఫరవర్దీ 44ఫసలీ లోపుగా యీ క్రిందినామాకు చేరునట్లుపంపవలయు.

సూపరెండెంటు
గవర్నమెంటు కాటేజి యిన్‌స్టిట్యూటు
ముషీరాబాదు రోడ్డు, హైద్రా

కోళ్ల తోటపనుల ఉత్సవము

గొప్పబహుమతి పొందినవారు

కోళ్లతోటపనుల ఉత్సవసందర్భమున నవాబ్ లుత్ఫుద్దౌలాబహదర్ గారి ఉద్యానశాఖ మంత్రిణిసాహెబ్ గారగు రోషన్ అలీసాహెబ్ గారికిని మరియు మోహ ఖిమాం సాహెబ్ గారికిని కప్పులు, ఒక మెడల్ మరియు రెండుముఖ్యమైనబహుమతులు దొరకినవి. ఇంకను ప్రథమతరగతి బహుమతులు దొరకినవనియు మరిరెండవతరగతి ౧౪ బహుమతుల ప్రకారంగా దొరకినవని తెలియుచున్నది,

యువరాణీగారగు న్యారెషహాజా బేగంగారినుండి ఏర్పాటయినది.

యెవర్లైతే యెక్కువబహుమతిపొందగలరో వారికొక గ్రామరి యొక్క కప్పు బహుమతికొరకై ఏర్పరచియుండిరి. ఆ బహుమతికప్పును శ్రీయుతరాణీగారు శ్రీయుత రోషన్ అలీ సాహెబ్ గారికి తమహస్తములతో యిచ్చిరనియు, మరి నాలు సంవత్సరములనుంచి కోళ్లతోటపనుల ఉత్సవసందర్భమున తప్పక వీరేతకప్పును పొందుచున్నారనియు తెలియుచున్నది.

మరణము

హైద్రాబాద్ మునిసిపాలిటీలో నివసించుచున్న శ్రీయుత పండిత్ భవాని పరషాదుగారు ౨౦ యిస్ఫందార్ నాడు కీర్తిశేషులైరని తెలియుచున్నది. వీరిఆత్మకు పరమాత్ముడు శాంతినొసగు గాక!

రైలుయింజను పట్టాలనుండి తొలగుట

యింజనుక్రింద బత్తెపడుట

౨౫ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౪ ఫ. అప్జలగంజ్‌నుండి యిట్లు తెలియుచున్నది.—

హైద్రాబాదునుండి మన్మాడు పోవు రైలు ఔరంగాబాదు నిర్ణయసమయమునకుపోక మూడుఘంటలు ఆలస్యమయ్యెను. యెందుకనగా మయూరభంజి స్టేషన్ మధ్య నొకబత్తె పట్టాలపై నిలచియుండెను. దానిని తొలగించుటకు ప్రయత్నపడికూడ లాభములేక యింజను క్రిందికి బత్తెవచ్చెను. అందుచే, యింజను పట్టాలనుంచి తొలగి, క్రిందికి రైలుచక్రములు దిగినవి. అయితే యెవరికిగాని యేమిగాని నష్టము అయినట్లు తెల్యలేదు.

మహారాజాబహదర్ గారి ప్రయాణము

హైద్రాబాదు ౨౫ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౪:—

శ్రీయుత హిజ్ యెక్సలెన్సి మహారాజా సర్ కిషన్ ప్రషాద్‌బహద్దరు యమీనుల్ సల్తనత్ గారు ౨౫ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౪ సాయంత్రము ౬ ౫౦ కు నాంపల్లిస్టేషనుకు వచ్చియుండిరి. సెలూన్‌లో నెక్కురాత్రిగడపెదరు. తరువాత ఉదయం ౫ ౫౦. ౧౦ ని.లకు బీదరుకువెళ్లిపోగలరని తెలియుచున్నది.

నగరములో ప్లేగుగలవోట్లు

ఈక్రింది స్థలములలో ప్లేగువున్నదని వ్రాయుచున్నారు:—

కవాడిగూడ, బోలక్‌పూరు, ముషీరాబాద్, మహరాజగంజ్, ఫీల్‌ఖానా, మాలిపేట్, మొంగల్‌పూర్, సీతారాంపేట్, షాహాయినాయత్‌గంజ్, బారాహాజంపు, చుడీబాజార్, అక్బర్‌బాబాజార్, ఉస్మాన్‌షాహి, గౌలీగూడ, గోషామహల్ కుంటారోడు, షాపురజాద్‌అలీబేగ్, గౌలీపురా, కొటలలీజా, ఘాసీబాజారు, బీబీబాజార్, యేతేబార్ ముగలిపురా, శిద్దాంబర్ బాజార్, మహరాజ్‌గంజ్, కిషన్‌గంజ్, ధీయే. ౬

కాచీగూడా ఈప్రదేశములందును కొంతవరకు ప్లేగువ్యాధి వ్యాపించినదని తెలియుచున్నది.

హైద్రాబాదులో కల్లుదుకాణముల పికెటింగు?

హైద్రాబాదు ౨౫ యిస్ఫంధార్ ౧౩౪౪:—

హైద్రాబాద్ యిమాంగంజ్ బస్తీలోమరియు జాపర్‌గంజ్‌లో కొందరుమనుష్యులు గడచినమూడునాల్గురోజులనుంచి కల్లుకొంపొంద వెళ్లువారితో త్రాగుడుమాన్పుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. ఈబోధ కల్లుదుకాణముల యందుకాని మందిరకాని కొంచెం కొంతదూరములో ఉన్న సందులయందు మరియు రోడ్లపైన జరుగుచుండెను. కొందరు యిది పికెటింగని కొన్నిప్రదేశములలో విచారింపగా తెలిసెను. ఇదిపికెటింగుకాదనియు, మరి ఖిలాఫత్ చేసినట్టు అయితే చర్యతీసుకోనవచ్చును అనియు అన్నారని యు తెలియుచున్నది.

క్రొత్తమతసంఘము

హైద్రాబాదు ౨౬ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౪:—

ఇప్పుడు హైద్రాబాదుదక్కనులో ఒకసంఘము స్థాపించబడినది: దానిపేరు (మజలిస్ అస్నాకల్ మారిఫ్) ఈ సంఘము యొక్క అభిప్రాయము మనదేశము యొక్క మతసంబంధ భావములను ప్రోత్సాహము చేయు లాభకరమైన మతసంబంధ (టి. బి. యిస్లామీ) వ్యాసములను మంచి తెలిసిన యిండ్లను మనదేశమైనను పరదేశమైనను ఆకర్షణీయమైన మతవ్యాసము లను వ్రాయు చందాదారులను చేర్చి అభివృద్ధి చేయుటకుగాను కొంతమంది పూర్వపుఅభిమానులు పైపేరట సంఘమునుస్థాపించిరని తెలియుచున్నది.

ప్రగామరిమ్యూలు వార్షికోత్సవము

౨౬ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౪:—

పెంక్ బార్జ్ గ్రామర్ స్కూల్ యొక్క బహుమతులను యిచ్చుటకు నాజ్కోమా ఏ లాఫర్ ఖర్‌హాత్ బేగం గారు ఒప్పుకొనిరని తెలిసినది, మరియు ఉత్సవము ౪౧ జనవరి నాడు జరుగును

ఆదిహిందూనాయకుడు

(విలేఖరి)

౨౫-౪-౪౪ తేదినాడు రాజనాయవాది తర్పునుండి శ్రీయుత సి. యస్ నాయుడు గారిని క్షేమముచేయగా ప్రతివాదులతర్పునుండి, శివరాజ్ కిశోరీకిషన్ బారిష్టర్ గారు ముఖ్యకరు జిరహ్ గావించిరి. ఇదివరకు కోర్టునేపిన సాక్షి బాలిలింగమునకు కిశోరీకిషన్ గారు మొరపెట్టుకొనగా అంతమున విచారించక అవని ఆదేశనాబు నాజింపాహెబుగారు తెల్పిరట. మరల ౧-౫-౪౪ తేదినాటికి వాయిదావేసినారు.

నిజాంరాష్ట్రములో నువ్వులపంట

౧౩౫౩—౪౪ ఫ, మూడవనివేదిక

౧౯౩౩-౩౪ తో అంతమగు ఆయుకేంద్రములో యీరాష్ట్రములో నువ్వులపంట వేయబడిన ప్రదేశము మొత్తము యిండియాలో ఆదేపంట వేయబడిన ప్రదేశములో ౧౦ వేలయెకరములలో ౧౦౩౭ యెకరములుండెను.

ఈనివేదికలో నువ్వులపయిరు వేయబడిన విస్తీర్ణము అంచనాయున్నా ఎంతఫలితము కోయబడినదిలేక కొత్తగా ముచుటాను విషయమున్నా తెలుపబడును.

మొత్తము౧౩౫౩యెకరముల యిండియాకరణ యిదివరకు నిర్ణయించబడినది. గతసంవత్సరములో యిక్కడ తోటయందలి ౫౫౦౦౦ యెకరములు యీశాతముకంటె తగ్గినది. అనగా ౧౩౪౩యెకరములు అనగా పదివేలయెకరములకు ౧౦-౩ ఎకరములు తగ్గెను.

ఫలితము ౨౧౬-౨౩టన్నులు కోవచ్చునని అంచనా. గతసంవత్సరము యిదేసమయమున ౨౪-౫౫టన్నులు కోవచ్చునని అంచనావేయబడెను. ఈసారి౫౩౫టన్నులు, అనగా పదివేలటన్నులకు ౧౪౪౪టన్నులవంతున తగ్గినది.

విస్తీర్ణములోను ఫలితములోను తగ్గుదలకు కారణమ్ము కాలమానపరిస్థితులు అనుకూలముగా నుండకపోవుటయే.

రాకపోకలు

హైద్రాబాదు ౨౪ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౪:—

ఓరంగజెబిర్ మిర్జాఖాదర్‌బేగ్, మరియు మేజర్ జమాన్, చీఫ్ ఆఫ్ ది. స్టాఫ్ నైజాం ప్రభుత్వమువారి పనిమీద బొంబాయి వెళ్లియుండిరి. ఫుల్లీతిరిగి హైద్రాబాదువచ్చినారని తెలియుచున్నది.

౨౬ యిస్పందార్ ౧౩౪౪ నాడు:—

మైసూరు సంస్థానపుహాస్పిటల్ యందుయొక్క పర్సనల్ మెడికల్ ఆఫీసర్ అగు శ్రీయుత డాక్టర్ జె యస్ రామ్ గారు ౨౫ యిస్పందార్ ౧౩౪౪ నాడు సాయంత్రము రైలులో హైద్రాబాదువచ్చెనిరి. వారు శ్రీయుత మేజర్ నాయుడు డాక్టర్ గారి యింటిలో దిగినారని తెలియుచున్నది.

నిజాం రాష్ట్రములో ఆముదాలు యితర చమురు విత్తనముల పైర్లు

౧౩౪౩-౪౪ ఫ. మొదటి నివేదిక

(౧౯౩౩-౩౪తో అంతమగు ఐదేండ్లలో యీ రాష్ట్రమందు ఆముదాల పైరుక్రిందనుండిన భూమి మొత్తము యిండియాలో ఆదేపయిరుక్రిందనుండినభూమిలో ౧౦౦౦౦ యెకరములలో ౫౧౦౭ యెకరము లుండెను.)

ఇది మొదటనివేదిక. ఇందులో ఆముదాలు, యింకను వివిధపైరులు వేయబడినభూమివిస్తీర్ణము యెంతకలదో, ఆపైరుస్థితి యెట్లున్నదో తెలుపబడును.

ఆముదాలు, వివిధచమురు విత్తనముల పైరు వేయబడిన భూవిస్తీర్ణము యీసంవత్సరములో యెంతయుండెనో యీక్రింద తెల్పబడుచున్నది.

పైరు	1934_35	1933_34	గతసంవత్సరముపైపడినమార్పు
ఆముదాలు	525261	661520	2060
వివిధపైరు (కరర్. కరిలా, అంబాళా)	153545	393132	6094
	678806	1054612	

మొత్తము విస్తీర్ణము ౬౮౯౫౦౬ యెకరాలు.

గతసంవత్సరము డిసెంబరు మొదటి వారములో ప్రకటింపబడిననివేదికప్రకారము ౧౦౫౪౬౧౨ ఎకరములు మాత్రమే అనగా ౩౭౫౮౦౬ ఎకరములుతగ్గెను, అనగా ౧౦౦౦౦ యెకరములకు ౩౫౬౪ యెకరములవంతున తగ్గినదన్నమాట ఈతగ్గుదలకు కారణము విత్తుచేయుట సమయములో ఆకాలములో వర్షము తక్కువగుట మాత్రమేగాక యీ నివేదిక గూర్పబడ్డదినసమయమున ధరలు ప్రకటించుటయు కారణమే

మహబూబునగరు నల్గొండజిల్లాలలో కొద్దిచోట్ల దుగులవల్లవిధోకొంచెము నష్టము తప్ప ఆముదాలపయిరు ఆటను బాగున్నట్లు తెలుపబడుచున్నది.

నమ. మన
రి గాభిన్నమైన ఎ
భూషణలో విద్యనేర్పు
దులో విషయము దూరకుండ
గల విద్యార్థితో అదియొక
యొక్కవిధమైన శిక్షణ చెప్పుతో

[illegible]

([illegible])

[illegible]

నిజదినములుగడచినను, ఇంకా యెందుకు వ్రాయలేదో యని ఇమ్మనువారు కోరుతుంటూ మా సంఘమువారు తొందరపెట్టుటవలన పెంపకానికి తీసుకొని వ్రాయుచున్నాను. దూరంగా యున్నానుకనుక దూరంపనుల మిత్రుల తలంపుడనికోరుచున్నా ను. అనలునంగతి చెప్పక ఉపోద్ఘాతమేమని కోప పడకండి.

నేనున్ను మా సంఘమువారు కాకుండా వే రొక్కహితులకొల్పి సభకంటేతక్కువయుండే ఇ ష్టంచేసుకున్నాం బసచేయుటకై మా స్నేహాల ఇమ్మంటారుకుంటుంది "సంస్కరణలుచెప్పకండి.... చెప్పకండి" అని. మొదటన్ని కాసిన వ్రాతలు ఇమ్మం చినట్లో ప్రతికోటకులకే. ఏకోదయయినా అడిగే ఉండ ఉండలేను. ఏకో నీతివిషయం మంచిప నులకను కరపత్రాలు కాకుండా గోదమీద కూ డ వ్రాస్తున్నామని ఎంతో చెప్పినాను. కాని,కాని "మొట్టమొదటికాలివ్రాతలని" వ్రతంపూ నిన్నాం. అవంధిప్రాసంగమునంచ లేదు కాని, ఒక పుస్తకాలు విభూతి పెండెట్లున్నవారు ము న్ను "దిగారుకాల్పకమువారా, సనాతనవాక్యలా" అనిఅడిగారు. మతిస్మృతులతో సనాతనభక్తమే దులో నాకిచ్చిరకే గోలకొండపత్రికలో, మరియు గ్రామమువారిముఖవచనంవలన తెల్పిండికనుక గొంతావిచారించాను. సనాతనమంటే మన తా తల తాతల దీనా, లేకుంటే స్మృతియుగం, శ్రేతా యుగంనా అనిఅడిగారించితిమదికొధివరనంగ తే స్థిర పడుతున్నాను. దానితో దిండు సభకై అన్యాగా) మములనుంచి వచ్చువారంతా ఇమ్మంసనాతనుల వలెగాక కేకేవనాతినులుకనుక, ఇవన్నీ ఆలోచిం చి మేమునసాతనులముకాము అనిఅన్నాము. "ఇ ది సనాతనులకొక కేలని" వారు సెలవిచ్చారు. ఎవ్వులనోటికి బనమాముకున్నాం కాని అనంగతి యిప్పుడెందుకులెండి.

ఇమ్మాం వారిసనాతనంలో మను సనియున స్థా నాలున్నాయి. మాసనాతనంలో నాల్గువేదా యిమాత్రమే, వేదములో ఒక్కచోటనైనా మేక్యేమ విగా కాబట్టి ప్రసక్తివచ్చినపుడు అలాగనే స్త్రీన్నసేను పురాణమంతఅవలంబించి కంటబడిన

కేవుండ్ర (విగ్రహములు) పెళ్ళిమొక్కుటను నాచే లేదగునా! శుభ్రమగువాడుచేక్కిరి ప్రత్యగ్రాగవచ్చు నన్నమాటవిడిచి పురాణ్యచారము నూకులము నాడే కావలె, మంచినీళ్ళ్యరాగాలని అదుగదాని కామోదించవదినేనా? బొట్టుపున్న లేకున్న అను మాటవిడిచి నిలువుబొట్టుపెట్టుకొని అడ్డబొట్టువా రితో విభూతిపెట్టుకొని ఊర్ధ్వపుండ్రములవారితో తిరస్కరింపబడి ఓర్చుకొనుటనాచేతనగునా! ఓం అ నేదివిడిచి "వందేశంభు" అనివైష్ణవులలో,"శ్రీమ న్నారాయణ" అని శైవులతో ఏకరాగి చేయుట దుట ఎందుకనుకున్నాను! ఓం అనుటవలన ఇత ర మతములవారు తిరస్కరిస్తారని మీరంటారేమో, అట్లన్నా వర్ణ్యాలేకులెండి. పంచములంటే, అంటు తిసుకోర్లుకావాము, బురదలోపారలు బ రెలుకావాము, ముక్కుల్లో బీడీవున్నయుకాదా యె, వార్లకుట్టియిచ్చినచెప్పులవలెకారాయె, ము లిగినమాంసము తినుకునకములుకావాయె, పూజ కై కూర్చుండబడే చంకచర్మముకాదాయె, పాత్ర లకుద్ధిచేయుటకక్కరపడునోయముయునో కరాంత ముకాదాయె, ఇలాంటివెన్ని చెపుకాపండువ వ మ సనాతనంలుంటే, "గోలకొండపత్రికలో సింగ న్నగారువ్రాసినవీరసనాతనము" వాండ్లను తృజిం ది పారవేసింది. బాల్యవివాహంవలన సంతా నముదుర్బలమగును, వ్యాధిగ్రస్తమగును అనిఇం కేమో సభవారుచెప్పనలెననుకొన్నారుకాని మ న సనాతనమంతా పెద్దవాండ్లకు పెండ్లిఅయితే మంచెన్నటోగలుగు సంతానముచూచి సంతసిం పాలి కాని బాల్యవివాహంవలన పసివాండ్లంటే వృద్ధవరులమీది ముహూర్తముననే సంతసింపవ చ్చునని బాల్యవివాహాన్ని మునిమీదముకీవేసి పెళ్ళికొడ్డుదంచేసింది కీమనాపేరాకాయన అను భవించి, ఆలోచించి, కష్టపడి,చెప్పలేని,"ఎ ద్వరకేమాని నాం.కాపకేటుషి" అన్నదానికి మన సనాతనంసంతసింది విడువనంటే విడువనంటుంది. పునర్వివాహంచేస్తే దుర్గతులుపొగవని సభవా రు చెప్పాలనుకున్నారట కాని ఆచార్యవ్యతిరేక ము,పురాణధర్మానికేమారము.ఏతంతెప్పుడు పెనిమి టి అన్ని పాపములను నిలువుకవిడువము పెళ్ళియై నవారుమాత్రమే ఎంతనుండిచెప్పత్రోవలవ నాలు చెయ్యరంతేను. అయితే సనాతనం వాన్ని ప్రతోయులకు సుంలోనోవా వేసింది. జనహీనవల వ దేవాలయములు అపవిత్రమైపోతాయని సభవా రేమోచెప్పవలెనని అనుకున్నారుకాని అవి దేవుడు పుట్టించిరక్షిపులే నానిరోసినందువలన అపవిత్ర

మేమనిన్ని పూలుపండ్లకంటెదీనియందు దేవతకు అపేక్షయెక్కువఅనిన్ని, మనమీదికాకుండాదొడ్ల కుమనలోపించి టీకాలువేయించి పిల్లవాండ్లనుకన్న పెట్టుటయెందుకు, ముత్యాలమ్మకు బలియిస్తేచా లునుకొని కత్తిరప్రవేశిస్తే పీనుగులు,ఇందు అన్ని శ్రమపడిఏవను శుద్ధిచేస్తారు ఏకోటకజంతువును బ లియిస్తేచాలునవిన్ని, బలివద్దంటేమనుష్యులకు దే వతకు కోపమేమనిఅనుకొని సనాతనంఅవిమాకొద్ద న్నది. ఏదియెట్లయినా ప్రతిదానికొన్ని భిన్నాభి ప్రాయములులేక కార్యముగట్టెక్కదు. కచేర్లలో తీర్పుచేయుటకరుస్నావకవాదిముటకరు,జడ్జిలుచేయు టకరు,ఇవాన కావలిటకరు ఉక్తిగాఅందరుఅన్నివ నులకుపుంటేనే కార్యముగడతేరుతుంది. అలా గే మనసనాతనంలో అష్టాదశపురాణాల మతస్థు లుండి తలకొకయుక్తిప్రాయముతీసినందువలన పై చెప్పిననాల్గువిషయాలు వారియిష్టానుసారంజరిగిన వి. మనసభవారన్నటో ఎవరుమాటాడినటక చేమా టను బలపరచుట. కనుకనీను పైవిషయాల్లో గెలు పొందలేదు. మొత్తంమీద ఇమ్మాంసభవలన యమరాజుకు ఎక్కువకాబొయ్యేపనిఅగింది. అది అయనయదృష్టమే. ఎటావంటారేమో "సంస్ కరణకమూలామని" గోడలకువ్రాసినవ్రాతలుమన ముచూడలేదా? అదేదీనికారణం. ఒకవేళవారిజ నులు పవస్థులలో చేరినప్పోసంస్కరణమైఎంతమందివరక ముపొయ్యేవారు. ఇన్నటికే తెలబట్టుకొనుచున్న యమరాజెన్నదుతీర్పు లేపేవాడు. అయనఅదృష్టం వల్లఇమ్మాంవారిదయవల్లఅదిఅగిపోయింది. లేకుంటే ఇచ్చటినుండిపొయ్యేవారిందరుంచుటకై తిరుగవిరా మములకిబంగ్లాలోఇండ్లో కట్టించవలసివచ్చుగదా అంతవరకు రాలేదు,కొంత యమే. నాన్నేహితుడా కాయన "తంత్రికాతిలధర్మంకొక ఔవ్పస్థాదిధర్మం కావామనంబాన్నే పట్టుకుందాం మనతండ్రి తాత లంటేకలియుగంవారుదానికంటె మొదటికృతయు గం మాకెమనకు కావలెనన్నాదు" బాగసెప్పెదని తలవిరేరానుఇదినాడోవా.ఇంత చెప్పినాబన్నునెందిం పుకున్నాం.ఇవుకనా పైవభారంపుండదు.మీరందరు రాబోవుచతుర్థాంధ్రమహాసభకుతీర్మానా లువెతికొనివాన్యాదనకుసిద్ధంగావుండాలి.అక్కడి వారుఇమ్మాంవారివంటివారంచదివితే పట్టుగావాదిం చాలి.లేకపోతేమనసనోటలేనివాండ్లవుతాం. తమ రింకనునామనవివిమా మనవ్వుల్లో ప్రమాణాన్నే మనకుతూపాలంగావుండండి. సిద్ధంగావుండాలి.ఇం కాశెపితేమీకువినుగురాదు ! శ్రమనిచ్చినందుకు క్షమించండి.

కందారము

(ఒక పరిశోధకుడు)

[illegible]

ఇండియలో అగ్ని పర్వతము

బ్రిటిషు బర్మాలోని చంద్రోబా అను ద్వీపమునందు అగ్నిపర్వతమొకటి బయలుదేరినది. ఎన్నో కాలమునుండి యీ పర్వతము నిద్రావస్థలో నుండెను. కొంతకాలము నుండి యీ పర్వతమునుండి పొగలు, మంటలు బయలుదేరుచున్నవి. దీనిని చూచుటకు జనులు పోవుచున్నారు.

మతవిశ్వాసముల మహిమ

[illegible] మతవిశ్వాసము [illegible] లోకులకు [illegible] అగుట యనునది [illegible] ప్రకృతి [illegible] వర్షము [illegible] జరుగుచున్నది. [illegible]

క్రుస్తీనాని పెండ్లి

[illegible]

ప్రపంచనాయకుని అవతారము

[illegible]

[illegible]

పగులని మొద్దుగాజు

[illegible]

బావిలోనుండి సంగీతము

[illegible] బావిలో [illegible] సంగీతము [illegible] స్పష్టముగ వినబడుచుండగా [illegible] ఆశ్చర్యపడెను. [illegible]

పోలీసు అధికారులపై అదాలతులో చర్చ

నిరపరాధులపై నేరము మోపినందుకు

[illegible] పోలీసు [illegible] నిరపరాధిని నేరస్థునిగా తెచ్చినందుకు ఆ పోలీసు [illegible] ఇదేవిధముగ [illegible] పోలీసులపై [illegible] పెట్టబడినవి.

తిరువాన్కూరులో జిల్లా పురపాలక సంఘములు

[illegible]

[illegible]

[illegible] వెంకటకృష్ణయ్యగారును, [illegible] అధ్యక్షుడు [illegible] నియమింపబడిరి.

సార్వభౌముని రజతోత్సవము

ముగ్గురు సంస్థానాధిపతులకు సార్వభౌముని పిలుపు

సార్వభౌముడు [illegible] రజతోత్సవసందర్భమున లండనునగరమునందు [illegible] ఆహ్వానించెను.

సార్వభౌముని రజతోత్సవమునందు [illegible] ప్రకటింపబడెను.

దవడలబిగింపునకు క్రొత్తమందు

దవడలబిగింపు [illegible] విశ్వవిద్యాలయములో [illegible] అనువారు [illegible] ఉపయోగించి చూడవలసియున్నది.

భూమి లో చవుడుసారుగుణమునకు మందు

[illegible]

మలేరియాకు క్రొత్తమందు

[illegible]

భూమిక్రింద టెలిఫోనులు

[illegible]

కలియుగభీముడు

[illegible]

మిఠాయికార్ఖానా— స్త్రీయుద్యోగులకు పని

[illegible]

ప్రాత యినుప చక్రములతో గడియారము చేయుట

[illegible]

[illegible] —ఆంధ్రపత్రిక.

గంటకు ౧౨౦ మైళ్లు పరుగిడు పక్షి

[illegible]

తలవెండ్రుకల తెల్లదనపు ఫ్యాషను

బ్రిటిషుస్త్రీల క్రొత్త వెఱ్ఱి

[illegible]

౩౦ అడుగుల పొడుగుగల కెమెరా

[illegible]